BA LA PYNIM BAN SHAKRI

U TYMMEN LAISPAH SNEM

Da
U ALFRED ZAHIR, B A.

BA [illegible]
SHAKRI

(Ka da long ka Jingïathuh shaphang ka jingim bad ki jingpeit-thuh bakynja mynsiem jong u Tymmen Riewkhuid ba ki Lúm Mangkashang.)

Da

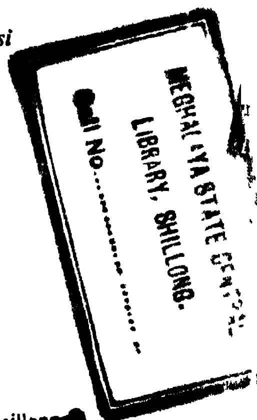
U ALFRED ZAHIR, B. A.

La pynwan sha ka ktien Khasi

DA

U BAH FRANK M. PUGH,
Jalaw, Shillong.

1965.

La shon ha ka Shillong Printing Works, Shillong.

Ka dor 1T.

Ka 'Tien ShuWa

Ki sla bashadien ki kynthup ïa ka jingwan ïathuh bathik-thik jong katto katne na ki jingong baphylla jong u Riewkhuid Khristan ba halor ki Lúm Mankashang, uba kam ïa ka jingheh bah ka rta. Ki jingïathuh ba la ai ki la wan sha ngi lyngba u Sadhu Khristan, u Sundar Singh uba la ïohpdiang shibún ka jingkyrkhu na ki jingleitjngoh jong u ïa u nongïohi basngewburom.

Kan long kaba pulom ei ban ïasaidnia haduh katno ki jingkren shemphang shaphang ka bneng bad ki jingkren shai shaphang ïa lade hi ki long kiba shisha, baroh kaba lah ïa ka ban ong ha kaba kyrshán ïa ki ka long ba ïa ki lut phar baroh la kyrshán da ka jingphla ba na ka Ktien u Blei.

Da ki spah ngut ki briew ki la ïoh jingshai bad jingim da kaba pule lyngba ïa ki jingpeitthuh u Riewkhuid bad ki la wan kham jan ïa ka bneng; bad ka jingshem Khristan ka la pynshisha ba uta uba lam ïa kiwei sha u Blei um lah khlem da long jan eh ïa lade sha U hi.

Ym don briew u bam long na u Blei uba lah ban kren ïa kiei kiei ki jong u Blei lane ban ring ïa ki mynsiem briew sha U.

Ai ba kita baroh kiba pule kin ïoh la ka khubor la jong la jong ka jong ki hi na kane ka kot bad ban ïaroh ïa u Blei lada ka ring ïa ki kham jan sha Bneng.

LAUS DEO.

Agra,
4 Risaw, 1919.

Ka la pynkmen mynsiem ïa ngi ba dang ioh biang ban pynmih ïa ki jingthoh ba la rim la jah kumne shaphang ka jingïadei jong ngi bad ki pyrthei bakynja mynsiem. Ka Jingïaroh sha u Blei.—F. M. P. Jaïaw, 6 tarik u Nohprah, 1964.

KI KYNTHUP

"Kita kiba ap-khmih-lynti ha u Trai
kin nang pynthymmai bor :
kin iaher shajrong da
ki thapniang kum
ki pukni."

Isa. XL : 31.

LYNNONG 1

U SUNDAR SINGH BAD KA KAILASH

U Sundar Singh uba ka kyrteng jong u lajan uwei pa uwei u Khristan ha India u dei ban tip bha mynta, u long u Sadhu Khristan, lane u pukir shang jaka jong ka Punjab, uba dang im ka jingim ba kheinduh lut ïa lade bad uba la aiti ïa lade hi—la ka jingim bad lut baroh—ha ka jingshakri ïa la u Kynrad jong u bad ïa la ka Meirilung Meirisan jong u.

U la ïaid leit jingleit lajan baroh kawei ka ri bad u la rah ïa ka khubor jong ka Gospel sha katto katne na ki kyndong ba kyndong tam jong ka India kum ka Tibet, Nepal bad Garhwal.

U la long da lade hi u nongshün kthang mynsiem ïa ka Niam Khristan tad haduh ka snem 1905, ha kaba u Blei U la pynkylla ïa ka dohnud mutlop jong u ha ka rukom baphylla eh bad U la khot ïa u ban shakri ïa U ha ka rukom bakyrpang.

U Sundar Singh u la long u *Sadhu* naduh kata ka por, bad u long kum u lamwir ha ka jingwad jong u ïa ki mynsiem briew. Na kawei ka snem sha kawei pat, u la dang khura bad kute ïa ka ri baroh kawei, *kawei* ka jingthew bad jingthmu jong u ha ka jingim ka da long ban pynïoh ia kiwei pat sha ka jingieit u Khrist.

Ha ki 12 snem jong ka jingim Sadhu jong u, kaba kham bún na ka por bad bor jong u la ïai pynlut ha kaba ïalap ha ki thaiñ badum jong ka Tibet bad ki jaka ba ïamarkhap, ha kaba ka Niam Khristan kam shym la ïohrung. Ngim ïadei bynta bad ka jingim bad ka kam jong u hangne. Ia ka jingai jingïathuh badap pura shaphang kane lah ban shem ha ka kot bakyrpang,* bad kumta ngi ïaid lait noh sha ka jingïakren badei bynta.

Ka Kailash

Ka Kailash, ka jaka shong jaka sah jong u Riewkhuid bañiewburom uba ïa ka jingïathuhkhana jong u ngi ïadei kam kynsai eh ha kane ka kot, ka long kawei ka thaiñ ha ki jaka ba háp ïor jong ki Lúmbah Mangkashang ïa kaba lah ban batai bha eh ha ki ktien jong u Sundar Singh hi :—"Ka Kailash hok ka don ha ka

"*U Apostol jong ki Kjat Baphlei-snám" : ka da long ka jingai jingïathuh ïa ka jingim bad ki jingtreikam mishoneri jong u Sadhu Sundar Singh.

thaiñ Tibet ba shaphang sepngi. Don ki briew kiba sngewthuh bakla ïa ka bad ka Kailash kaba don hangno re hangno hajan Chini, ka jaka ba sha ki rud ka Tibet ; ha kaba la don ka aspata ba la pynïaid da ka Salvation Army. Ka Kailash hok ka jngai na Chini katba jngai ma ka pat na Dehra-Dun, ka da long kumba 300 mail na baroh ar kine ki jaka.

Ka Kailash kaba don hajan Chini ka don ha ka thaiñ ba la shong khah briew bha bad ka don katto katne ki nongrit kum ka Shongtan, Probani bad Rabba hajan jong ka ; katba ka Kailash hok—ka Kailash jong ki Riewblei Hindu—kam don nongrit ei-ei lane jaka shong jong kano kano ka jait bún bún mail baroh sawdong, sha lyndet khyndiat khynsoit ki templ Buddhist ; ki krem pyrkhat jylliew bad ki jaka shong pukir-niam ki ïadon sapra shane shatai. Ia u kliar rit jong u Lúm Kailash la pynphong pansngiat da ka ïor ba háp lynter. U long 21085 phut haneng ka sla duriaw bad ka thaw ka kynja diengphna ha kliar lúm. Ka long ka jaka ba sngewmuja tam, bad kata ka dei ka daw balei ki Riewblei Hindu ki la jied ïa ka kum ka jaka na ka bynta ka jingpynleit jingmut niam ne jingpynngam jylliew ha ki jingpyrkhat. Ia ka Kailash lah ban jér kyrteng ka Parnassus jong ka ri India, bad don búnsien ka jingïathuh shaphang jong ka ha ki Kot Bakhuid ki Hindu ne ki Kot Khein kyntang jong ki.

Uno-uno u dei wan jám lyngba katto katne ki krem ki kroh ha kaba ïaid shang pyrthei ha kine ki jaka. Ha kawei ka krem nga la lap ka shyïeng ka shruh briew ïa kaba nga ngeit ka la long ka jong uno re uno u riewwad niam marwei uba la ïap da kaba pynngam ka jingpyrkhat jylliew bad bamane. Don katto katne ki templ Buddhist ha kham pajih khyndiat sawdong ka Kailash, hynrei halor u lúm hi don tang kawei ka templ ba ïeng kynjah ba la tip kum ka templ Gyantang. Ia kane ka templ la iehnoh kynjah jling-jling-jlang-jlang bad lehse ym don mano mano ba la ju leit poi hangto. U Riew-khuid Kailash u im khyndiat mail na kane ka templ.

La ka jaka ka long kaba dait-thah tasam takut, pynban ha ki katto katne ki bynta katto katne ki um-shit lah ban ïohi. Thik kumba ka paw ba kham eh ban pun jingpyrkhat ba don um-shit ha ka jaka bakhriat, kumta ruh don ki briew kiba shem jingeh ban ngeit ha ka jingdon u Riewkhuid Khristan ha Kailash. Hynrei ki um-shit bad u Riewkhuid ki ïadon baroh ar hangta. Ai ba uno uno uba thrang kaba ïohi ïa ki, un bud ïa nga sha kata ka jaka, bad ban shah pynngeit ïa ka burom ka jong u Blei.

Ka pung Mansarowar ka don tang ar ne lai sngi lynti na u Lúm Kailash. Ki Tibet ki khot ïa uta Mobang. Hangta ruh ki jingithiang ka jingïohi ka long kaba pynshoh-bieij than. Ka

pung kaba shlei da baroh ki jait sim-um ka ïaid lain riang da ki dieng ba-itynnat bad ki riat-bah riat-san basdien kyndub, ba la thoh dak shun hangne hangtai da ki ïingshong-pukir bad templ Buddhist. La ka jaka ka long kaba la ithiang sat haduh ba kawei pa kawei hangta imat kumba ka rwai ïaroh ïa u Trai ka jingpyn-long, pynban kam lait war na ka jingthoh-dak ka pop. Ka long shisha ka jaka

Ha kaba man ka jingïohi
Ka pynsngewtynnat,
Bad tang u briew uba sniew.

Hangne hangtai uno uno u lah ban ïaid lyngba ka kynhún jipsi, kiba long nonglute bad nongot-pdot ha ka kam jingtrei jong ki bad ki pynïap la ïano ïano ba ki lah ban ïoh bat khlem sngewpang mynsiem shisohphit ruh ém. Hynrei ban nym dei na ka jingdon jong kine ki riew-thrang-snám ïa kata ka jaka lah ban khot kyrteng—*ka Eden jong ka Ri India.*

Ka Kailash bad ki rud ki kiar jong ka ka jyllei da ki jait baroh jong kiei kiei bad ki jingıohi baphylla phylla. Kine hangne ki long katto katne na kita :

1. Shibún bah ki jait syntiew ki skud kiba sieng iwbih kiba trei-kam, ki jyngthung jyngtep bad ki jhur ki jhep. Ia uwei u jait syntiew la ong ba u don ka bor pynshoh samthiah. Uno uno uba jia leit sma ïa u shiphang por u kyllon khrop khlem tip-briew bad u shoh samthiah

lyngngai junom bhor khlem da kyndit bynriew shuh. Namarkata ki briew haba ki jia leit lynter lyngba ki thaiñ ha kaba mih une u jait syntiew, barobor ki shait rah sa uwei pat u jait syntiew uba don ka bor trei ba da khongpong, bad kumta ki ïadá ïa lade hi na kaba shu ïap ei. O ! katno shisha kein kine ki syntiew ki ïeng pli ïa ka jingshukor jong kane ka pyrthei-sngi, naba u briew u kylla jlop jar ha ki jing-sngewbha pyrthei bad jingkwah ka doh ba shen-shen ki kynoi samthiah ïa u sha ka jing-ïohthiah bakynja mynsiem kaba ha kaba kut ka pynlong ïa ka jingïap jong ka mynsiem hi.

2. Uwei u jait khñiang uba tei ki kynja ïing leit jingleit ïa lade hi ba da ki thalab dieng barit baria, u la pyndait lang ha ka rukom ba-itynnat ban peit ka khmat da ka umbiah thit ba mih na ka shyntur jong u. Ia kane ka ïing une u khñiang u rah u rong kylleng kylleng bad u ha la u tdong jong u, bad u pyndonkam ïa ka kum ka jaka rieh ha ka por jingma, bashit ne bakhriat. Kumjuh ruh de long u Khristan uba snoh bat ha la u Nongpynim jong u, naba haba ki jynjar ki wan bad ki nongshún ki ïaleh pyrshah na ki dong baroh u phet rieh sha la ka jaka rieh kaba ha ki Ksangti Balakyr-khu jong U.

O katno jingtngen ka ai
Mynsiem jong nga ka rwai !
Ngam lei-lei na ki jingma
Hapoh thapniang u Trai.

3. Uwei pat u jait jyngthung, uba shat thaba kum i ñiang-bading mynmiet. Kaba kum kata dei ban long ka jingim jong man la u Khristan, "ban tyngshain" kumba u Nongpynim jong ngi u la ong ban long "kum ka jingshai ha ka Pyrthei."

4. Ha kawei ka sngi katba nga dang shong halor uwei u lúmbah bajrong, nga la ïohi ïa ki lyoh ïong barben ba ki da lum lywui ha ka them baharum, bad hapdeng jong ki ka leilieh ba ka da bá lep-shi-lep laiñ-shi-laiñ la kum ki jingkaleb ding baheh. Ha kaba nyngkong nga la sngew kham sheptieng ha kata ka jingïohi, hynrei nga la sngewlong jaijai bad thanda mynsiem haba nga la lap sngewthuh ba nga la don ha ka jaka ba hajrong bad ka lei-lieh ba ka don hapoh jong nga kam lah ban pynmynsaw ei-ei ïa nga. Kumjuh ruh long ka jingpyntngen kaba synshar ha ki dohnud jong kito ïa kiba la kyntiew sha ka burom lyngba ka jingieit bad jingaiti sha la u Kynrad; naba u Soitán ïa uba la phanang arsut kum ka lei-lieh na bneng, um lah ban pynmynsaw ei-ei ïa ki. Tang kito ki donkam ban sheptieng kiba la buh la ki dohnud jong ki ha tbian ha kiei kiei jong ka pyrthei.

5. Ha kawei ka jaka nga la ïohi ïa uwei u briew uba pyrshang ban pynhiar ïa ka rewngap na u dieng, hynrei ki ngap ba dom riang ki la ïaboi sawdong jong u bad ki la ïakynthah

jur ïa u haduh ba u la kyllon bam tip-briew shuh sbak ha khyndew bad u ïap. Kiba kumta long ki jingsngewbha jong ka doh, kiba pah ba phon ïa u briew da ka jingthiang ngap hynrei u tang shu ngop u briew ha ki, kumta kumta hi un shah bret na u dieng jong ka jingim bad ïap."

LYNNONG II

KA JINGIATHUH IA KA JINGIAKYNDUH RYNGKHAT U SUNDAR BAD U RIEWKHUID BAD KA JINGIATHUH LYNGKOT SHAPHANG KA JINGKYLLA KA BAMUT JONG U RIEWKHUID, BAD KA JINGIM HADIEN HABUD JONG U.

Ka la long kumba ha ka lyïur jong ka snem 1912, ba u Sundar u la dang ïaid lynti lyngba ïa ki thaiñ baháp ïor jong ka Kailash u da ïalap ïa ka Gospel bad ruh u la dang pyrshang ban khmih la un lah ban ïakynduh bad uno uno na ki Riewblei Hindu ne ki nongïohi, ïa kiba ka jingïathuh-khana hiarpateng ka la pynsawa ktien ba ki la dang shang ban leit shong leit sah ha ki krem ki kroh jong u Lúmbah ba khein kyntang. Hynrei namar ba ki jingleitwad baslem bad bathait jong u kam pynmih jingphoida ei-ei u la sdang ïa ka ban wan phai kylla noh. Ha kawei ka sngi mynba u la dang don hangno re hangno ha ka thaiñ Kailash hi, u la dang ïaid halor ka jaka maw ba khohruh khohram eh, ka sngi ka la tyngshain jur katta katta halor ka ïor bad ka jingphalang ka la pyn-matlah thlip-lip-lip ïa u ïa ka ban leh kumno

kumno, kumta ba u la ïai ïaid ha la ka jingleit lynti jong u shaphrang jong u halor u lúmbah bakhohruh-khohram, tang khyndiat eh ba u tip shano ba u dang leit.

U Sundar um pat shym pyndep shibún na kane ka jingnangïaid ruma rutit ba shaphrang jong u ha kaba shisyndon u la leit btuit sniew ha kata ka rukom ba um lah kyrshán shuh ïa lade, ba kumta u la háp katto katne phut shapoh halor ka bynta jong ka khyndew ba long madan.

Hapoh khyndiat minit ha ka jingháp jong u, u Sundar u la kylla tipbriew biang bad da kaba peit ka khmat khlew u la lap ïa lade hi ha shyntur jong kawei ka krem baradbah ha kaba la shong uwei u jyngthaw tymmen ba la phuh ñiuhlieh thup, uei re uei hapdeng u briew bad u mrad. Ha ka jingïohi ïa kane ka jingïohi ba i-ksuid lam-ïap bad lajan bam i ha pyrthei, u Sundar lajan ba un kem biang sha ka jinglong bamtipbriew bamynshuwa jong u, hynrei i jingpyrshang barit i la pynlah ïa u ban pynwan pat ïa la ka jingsngewthuh briew jong u, bad ban peit kham bniah bha ha uta u jait jyngthaw ba ha khmat jong u. Te ka jingpeit shin ba kham bniah ïa uta u jyngthaw ba ha khmat jong u ka la pynpaw ïa u ba u dei u tymmen, uba la shong bad la ki khmat ba là khaprip ngain-ngain, imat kumba ha ka jingpyrkhat jylliew. U shñiuh bajrong rymphai banoh u la

tap kum ban ong noh lajan baroh kawei ka bynta jong ka met jong u bad u la pynlong ka kynja jyngkup ba tap bad dá ïa ka doh jong u. U ñiuhmoh jong u u la long u bajrong katta katta kat ban sar ïa ka madan katba ki ñiuh-rengmat jong u ki ïeng ker halor ki khmat jong u la kum ki jingdá khmat.

Da kaba pynïaw mynsiem ïa lade u Sundar u la pyrshang ban kren ïa uta u briew. Ia katto katne minit uta u briew imat kumba um ïohi. Nangta u la khyllie suki jai la ki mat-peit jong u—'Kita ki khmat,' ong u Sundar, 'ki la long kiba shat phyrnai katta katta haduh ba imat kumba ki peit lyngba lyngba haduh tynrai ka dohnud jong nga bad ki pule hangta ïa ki jingmut jingpyrkhat.'—bad ki la pynwai ïa ka jingsngap kynjah jar da kaba ong 'to ngin ïadem khohsiew ban dwai' ! U Sundar ba u tharai ïa u ba u long uwei na ki Riewblei Hindu ba ha ki puriskám u la sngew-lyngngoh shikatdei eh ha kaba ïohsngew ïa kane ka jingkhot ban ïadwai bad ñiar eh ba un lah ban ngeit ïa la ki khmat jong u. La kumno kumno, kumne kumne u la dem la ka khlieh bad uta u tymmen u la dwai ka jingdwai kaba sngewkhia eh, u da pynkut ia ka da kaba kren burom ha ka kyrteng u Trai Jisu, hadien kata u la plied ïa ka kot baheh bakhia jong ka Testament Bathymmai bad u la pule katto katne ki dkhot na ka Lynnong ka basan jong ka Gospel u Riewkhuid Mathaïos.

Dep ma dep kine ki jingaiti, uta u briew u la shong khop, u da khmih-lynti ïa u Sundar ban plie ïa ka jingïakren, ha kaba u Sundar u la sdang da kaba kylli ïa uta u briew ba u dei uei bad kaei kaba la wallam ïa u hangta. Ha kane uta u briew u la ai ka jingïathuhkhana jong ka jingim jong u naduh basdang, bad kane ka long kumno ba u la ïathuh ïa ka :—

Ka Jingïathuhkhana u Riewkhuid Ha La Ki Jong Ki Ktien Jong U Hi

Bad nga ai ha ki ka jingim bamjukut : bad kin
nym ïap shuh lano lano ruh, lymne don uno uno
ban knieh kynthet pat ïa ki na ka kti jong nga.
(Ioannis X : 27 & 28).

Ka long kumba 318 snem ba la lah, ba la kha ïa nga ha Alexandria na ka ïing ka sem Musulman. Ki briew jong nga ba ki long baroh ki riew-aiti niam bashitrhem eh jong u Nongïathuhlypa la ai ïa nga man la ka jait jinghikai ban pynlong ïa nga u Musulman bashisha bad ban pyndap ïa nga da ka mynsiem jong ka jingshitrhem niam bashisha.

Nga la pyndep ïa ka jingaiti lut ba man ka sngi bad la pynlut ki kynta bajlán ha kaba dwai bad pule ïa ka Koran bad pynban ka jingsngewthrang bakynja mynsiem jong nga imat kumba ka la nang jur nang jur, bad ka dohnud jong nga kam man lah shongthait satia.

Nangta nga la thaw rai ban im ka jingim ba kham tyngeh bad thymmai jong ka jingpynïaid beit ïa lade. Haba la kot lajan kumba laiphew snem ka rta nga la iehnoh ïa ka pyrthei bad da kaba kylla long u pukir niam nga la rung ïa ka iing-pukir-niam da kata ka jingthmu ban ïoh jingpynim ïa ka mynsiem jong nga lyngba ka jingdem ïai pyrkhat ba khlieh ka sngi miet-sngi. Hynrei ha ka jingsngewshaïong jong nga nga la shem ba kane ka la nang pynlong kham sniew shuh shuh ïa nga bad ïa ka jingthrang mynsiem jong nga ïa kaba nga la ïakhun dohïap ban pynjem kaba da nang jur nang jur man ka sngi, kumta ba ka jingim jong nga ka la kylla long ka jingkit ïa nga bad ka jingmut jingpyrkhat jong nga ka jingkulmar khlieh baduh jingkyrmen.

Ki miet jong ka jingap sharai bad ki sngi jong ka jingpynshitom khlieh ki la shu pyn-shitom ei ïa ki thied jabieng jong nga bad pyn-jynjar jingmut ïa ka mynsiem jong nga, kumta ba búnsien nga la thrang ban lait noh na kane ka jingim bad khot pyrta ïa u Jingïap ban pyllait noh ïa nga na ka jingsngewsuhsat mynsiem jong nga.

Ka la long hamar kine ki sngi jong ka jingsngewpisa lyng-a mynsiem ba ïa nga la ïathuh ha kawei ka sngi shaphang uwei u Riewkhuid Khristan, ïa uba la ong ba u la wan na India bad uba la ïalap shaphang u

Nongpynim bashisha jong ka mynsiem bad jong ki nongpop. Kaba ïohsngew ïa kane ka la pynkut jingmut ïa nga ban pynïakynduh bad une u Riewkhuid, hynrei shuwa ba ngan ïoh por wat tang ban pynleitkam ïa kine ki jingbuhbeit ïa ki jingthmu jong nga, uta u Riewkhuid u la wan sha nga da lade hi bad u la kylli tohkit shaphang ka jinglong jong ka mynsiem jong nga.

Ynda nga la lah ïathuh ïa u baroh shaphang jong ka, u la ai ïa nga ka jingpeit sianti bad u la ong, 'Nga tip ïa kaei ba pynjynjar mynsiem ïa phi, nga lah ban ïathuh ïa phi shaphang Uwei, Uba marwei u lah ban pyntngen bad pynjaijai ïa ka shadem ba shah jynjar jong phi.' Da kaba kren ïa kane u la plie ïa kawei ka kitab barit kaba u la rah la rong kylleng la kylleng bad u bad u la pule bad batai ha nga ïa ka jingmut jong katto katne ki ktien kum kine :—

"Wan ha nga phi baroh kiba thait bad bakhia ka jingkit te ngan pynjem bha ïa phi."

"U Blei U la ieit katta katta ïa ka pyrthei katba U la aiti noh ïa la u Khún ba la kha marwei jong U."

Ka jingkmen bathymmai imat kumba ka la rung hapoh ka mynsiem jong nga katba nga la nang ïohsngew ïa ki ktien jong ka jing-

kyrmen bad jingai jingtngen ba kum kita, bad nga la kylla long bam ïaishah katta katta bad ka jingthrang na ka bynta ka jingpyllait bastet na ka jingshah pynjynjar sat bakynja mynsiem jong nga haduh ba mynta nga la leit jngoh man ka sngi ïa u Riewkhuid bad da ki kynta nga la shong ha ki kjat jong u nga da hikai ban nang ïa ka jingbuhrieh jong ka jingkmen bakynja mynsiem.

Kumta kam shym la shim por slem ïa nga ban shah pynsngewthuh nia shaphang ka jing-lait-im baphylla bad ka bor ba lah ban siew-spah jong u Khrist, bad shen-shen nga la shah pynbaptis ïa lade da u nonghikai jong nga bad la rung ha ka sem Khristan.

Shisyndon ka jingthrang thymmai bajur bad ka jingkmen bathymmai ka la rung hapoh ka mynsiem jong nga, bad la pynpluh mynsiem shaid ïa nga da ka jingkwah bam lah set shuh ban pynbna ha kiwei pat ïa ka jingbuhrieh baphylla jong ka jingpynim kaba la lah ban pyn-im ïa ka mynsiem jong nga hi. Ryngkat bad kane ka ding bameh ha ka dohnud jong nga nga la kyrpad ïa u nonghikai ïing jong nga ban shah ïa nga ban ïaleit synrân lem bad u ha ka jingleit lynti ïaid ïalap ka jong u lyngba ka ri, ïa kaba da kaba sbun eh hi kein u la kohnguh sngewbha bad nga la long da ki bnai u synrân jong u nga da hikai ban tip ïa ki jingbuhrieh ba kham jylliew jong ka jinglong Khristan bad

ïa ka jingtbit ban ïalap bad ban hikai ïa kiwei pat de.

Ha ka por jong ka jingkhlad khatduh jong u na ka ri u nonghikai babha jong nga u la bthah ïa nga ban leit kylleng satlak ka pyrthei bad ban ïalap ïa ka Gospel jong ka Jingpynim.

Nga la shimti ïa ka hukum bakhraw jong u nonghikai ba la ñiewburom jong nga da kaba shitrhem mynsiem bad ym slem nadien kata ba nga la ïaid leit lynti kylleng ka pyrthei nga da pyndep ïa ka kam mishon jong nga ban pynbna ïa ka Jingbuhrieh jong ka Jingpynim.

Nga lah hangne ban buh shikyntien shaphang u nonghikai jong nga, uba ka kyrteng jong u ka la long u Jernaus. U la long u pyrsa ne khún-ruit trai jong u Francis Xavier ba la bna nám baroh shipyrthei* (1506-1552) lehse uba khraw tam hapdeng ki mishoneri Jesuit kiba la trei shitom ha ka ri Mihngi.

---

* "U Francis Xavier (1506-1552), uba pawnam tam na baroh ki mishoneri jong ka Kynhun ïalang jong ki Jesuit sha ki ri Riewpyrthei ; ba la tip kum u 'Apostol jong ki Dewlynnong India.' Ka jingieit briew jong u ka la long ka bam lah thew pud, ka jingshlur jong u kum u riewthma...... Ki jingtrei shitom jong u ha India, Japan bad sha kiwei kiwei de ki ri jong ka Mihngi jngai ki la bud da ki jingmih soh kiba pynsngewiyngngoh." Myers 'Ka Juk Mynta.'

Une u Jernaus ruh u la long u nongïaid pyrthei u bakhraw bad u mishoneri uba la leit jngoh bad ïalap lajan ha man la ka bynta jong ka Pyrthei. U ruh u la pynlut katto katne snem ha India kumba ha ka por jong u Akbar u Moghul bakhraw—bad u la don kata ka jingkmen ha kaba pynbaptis shibún bah ki briew kiba pawnám bad ki rangbah niam bariewblei jong ka por jong u. Kane ka kot bakli Ka Testament, Bathymmai ïa kaba nga don ka long ka jingai hiarpateng duh bakordor ba na u de. Kane ka long kawei na kito ki jingai lyngkot barim bajah ïa kiba la thoh da ka kti ha ka por jong u Patsha Constantine. U Francis Xavier u la leit ïoh ïa ka ha ka jingïohkynti ka jong u hi tad haduh ka jingkhlad noh jong u, hadien kata ka la leit poi sha ka jingïohkynti jong u nonghikai jong nga bad la ñiew kum ka jingai bakordor shikatdei eh.

Ban phai biang sha ka jingïathuhkhana jong nga hi, nga la ïaid lynti kylleng kylleng kum u mishoneri pura 75 snem, kata ka mut tad haduh ngan da dap 105 snem ka rta. Ka kham sngew mat kum ka rta kaba la tymmen bha ïa ka jingtrei shitom bajur kum kata, hynrei la ri pynim ïa nga da u Trai bad U la ri sumar ha ka met bad mynsiem.

Kum ka jingmih na kata kaba ïaid shang pyrthei bakhraw jyndei katta nga la kylla mlien bad 21 tylli ki ktien-tnat baïapher, ka Hindustan jong phi ka da long kawei na kita.

Ynda nga la kot ka rta baheh jong ka 105 bad da kaba khmih thuh na ka jingnoh tymmen bamian-mian ha ki bor met bad jabieng jong nga, nga la pyrkhat ba ka la dei ka por lehse ba ngan shongthait noh na ka jingtrei shitom smat bad ban pynlut ïa ki sngi ki snem khyndiat khynsoit ba dang sah jong nga ha ka jinglong tymmen jong nga da kaba ïakren syllok lynter bad u Blei Bakhraw.

Bad kane ka jingpyrkhat ha ka jingmut jingpyrkhat jong nga nga la wan sha kane ka jaka ïa kaba nga la wan jngoh mynshuwa kum u mishoneri batreismat.

Kane ka jaka ïa kaba nga la jied na ka bynta ka jingwan shongrieh jong nga ha ka jinglong tymmen ka long ka lyngkhot jaka ba kat ka jingthmu jingpyrkhat na ka bynta ka jaka shongthait bad jingshong kynjah, namar da ki mail sawdong ym don jaka shong jaka sah briew na kano kano ka jait rukom jinglong, bad khyndiat eh ki briew kiba ju kot ban poi haduh hangne na ka daw ba ka khriat tasam.

Baroh sawdong jong nga ka Mariang ka la pynphriang la ka jingïohi-dur bashoh jadu jong ka, bad ka la pynseisoh ïa ka sboh da ka jingsabñiup jong ka lawbah lawsan bapaidbah dieng, ha kaba mih bún bún jait jong ki hurryngkew bad soh katto katne na kita ki long ki

jait dawai baïadei bha ïa katto katne ki jyng-pang, katba kiwei pat ki kynthup ïa ka jor hi jong ka jingim. Dei da kaba bám ïa kine bà nga im bad pynsah la ka bor met ka jong nga. Ha ka tlang ha kaba ka háp ïor khlieh ka sngi, nga pynsyaid ïa lade hi da kaba bám u jait thied-dieng uba don ka bor pynsyaid shibún eh. Ngam don jingsngewtieng ei-ei ïa ki mrad khlaw, lymne ki sheptieng ïa nga. Namar katto katne na ki bnai tlang, naba ka jingkhriat dait-thah ka long sha ba palat, nga pynlut ïà ka por basuk bad ki dngiem khlaw bad ngi ïapyn-syaid kylliang kylliang iwei ïa iwei pat da kaba iathiah kdup lang.

Hadien ba nga la pynlut katto katne snem ha ka jingdwai bad jingpynleit jingmut hangne nga la sdang ban thrang ïa ka jing-pyllait-luid noh na kane ka met baïap bad ban ïoh leit rung sha ka ïing bakynja bneng. Kumta nga la sdang ka dwai sha u Blei sha-phang kata bad teng-khat nga la ïasaid da ki bún kyn ta da ka jingdem khohsiew.

Ha kawei ka sngi katba nga dang pynleit jingmut ha kane ka rukom bad nga la dang theh lut la ka dohnud jong nga ha ka jingdwai ha khmat u Badonbor Baroh, nga shisyndon nga la kylla tip-briew ïa ka jingsawa bakhyllah-sngi ha ka krem jong nga. Ka la long ka jing-sawa jong ki babún bah ki sim bneng kiba ïaher kawut shane shatai. Haba nga la

ïohsngew ïa kane ka jingkynud bamaïán ha ka khrum rit jong nga nga la peit kylleng kylleng ba ngan sngewthuh na ka balei, hynrei ngam man lah ïohi ei-ei satia. Ha kane ka jingjia nga la ud ka jingud bajur na ka dohnud jong nga bad nga la dwai ïa u Blei ban pynpaw ha nga ïa ka jingmaïán jong kane ka jingsawa ym kum ha pyrthei. Mar shu ïadep kane kaba dwai jong nga nga la ïohsngew ïa ka jingtba bajem jong ka Kti ha ki khmat jong nga. Kane ka jingktah ka la plie ïa ki khmat bakynja mynsiem jong nga bad ïa ka jingmaïán jong kata ka jingkhynwin shisyndon la pynpaw ha nga. Nga la ïohi ha ka krem jong nga ba la shlei da ka kynhún rwai jong ki angel bashat phyrnai katba u paidbah jong ki baroh uwei u la wan paw ba u ïahiar arsut na bneng u da ïarwai ki Salm jong ka burom bad ki jingrwai ïaroh sha u Syiem jong ki, u Khrist. Uba la wan paw u nongïalam jong ki. Nga tang shu ïohi ïa u Syiem ka Burom ba U wan sha nga shisyndon nga la dem khrup da kaba nguh bad mane ïa U. Ha kane ka jingleh u Trai hi da lade U la shim ïa nga na ka kti, U la khyllie ïa nga bad la kren ha nga da kine ki ktien :—"Me u shakri ba lah ban shaniah mynta yn sa ai ïa me ka jingim bamjukut, naba men nym ïap shuh lano lano ruh, lymne men nym iehnoh khoit la ka met pyrthei jong me tad haduh ka jingwan arsien jong NGA—ka ban sa long ha ka burom bakhraw, bad kaba mynta ka la hajan ngong. Naduh mynta ka jingshakri

bakongsan jong me kan long ban dwai bad ïasaid na ka bynta ki shakri bangeit jong nga kiba dang ïatrei kam mynta ha ka jingïaleh thma ïap-im pyrshah ïa u Ksuid bad ïa ki para nongtrei jong u." Da kaba ong kumne u Trai u la ai ka dohnud thymmai ïa nga, ka dohnud ba la pynkhuid na ka jingbittngit ka pop bad nangta U la pynphai la ki jingjám jong U sha bneng, ka kynhún ki angel ka da ïabud ïa u nadien.

Hadien ba u Trai bad la ka kynhún angel jong U ki la ialeit phai noh baroh sha bneng, ka kynhún ki riewkhuid ka la wanhiar arsut sha nga bad ki la ïakwah ban ïakmen lang bad nga ha ka bok bakyrpang pher ïa kaba la lah ai ha nga. Ki baroh ki la i peit kmen mynsiem eh bad ki durkhmat jong ki ki la long ka jingshondur hi jong ka jingkmen bad ka jinglong ba la kyrkhu bneng. Kine ki la long kito kiba la ïaphet ïa ka thong ha ka pyrthei bad mynta ki la ïaleit phai sha la ïing jong ka jingjahthait bad jingkmen bajunom jong ki.

Naduh kata ka sngi jong ka jingwanjngoh u Trai uwei u riewkhuid ne uwei pat barobor u ïai ap ïa nga bad ïarap ïa nga ha kaba pyndep ïa ka kamram bad jingshakri jong nga. Mynta ka kam jong nga hi ka long tang ka jingdwai, ka jingdem pynleit jingmut, ka jingïaroh bad ka jingïasaid, naba ki kynthup ym tang ïa ka jingkmen jong nga hynrei ruh ïa ka jingim

ka long ruh ka tyllong jong ka jingïarap bad ka bor bakhraw ïa nga ha ka kam baeh jong ka jingïasaid. Ha ka Jingpynbeit synrán u Apostol phi phla, '*Nga ngeit ha ka Jingïasyllok ki Riewkhuid*,' hynrei ïa nga kam long tang ka kam jong kaba shu ngeit, naba nga shem hi bad ïohi ïa kata man la ka sngi jong ka jingim jong nga. Dang khyndiat por shuwa ka jingwanpoi jong phi hangne u Rïewkhuid Francis jong ka Assisi, u Polycarp bad u Linus ki la ïadon bad nga ha ka mynsiem. Une u Linus u la long u nongthoh bashisha jong ka kot ba bna-nám shityllup pyrthei, "Ka jingpyrthuhbud ïa u Khrist' (The Imitation of Christ) ïa kaba la tharai bakla ba ka long ka jingtrei jong u Thomas-a-Kempis. Hynrei u Linus um i-salia salaid ei-ei shaphang kane ka jingbakla, 'Naba' u ong 'ka jingthmu ba tang kawei jong ka jingtrei jong nga ka la long ba ïa ka kyrteng u Trai yn pyndonburom bad ïa kata ka jingthmu la lah ïai bad yn dang ïai pyndep bha bad kumta nga sngewsuk kumba ngan jin da la long da kumwei pat. Ka Burom long ïa ka Kyrteng jong U mynta bad ha la junom ! Amen.'

Met bad Mynsiem

Phin sngewphylla lehse ha ka jingong jong nga ba ha kaba don ha ka mynsiem nga lah ban leit lynti ym tang hangno hangno ha ka pyrthei hynrei teng-teng la shah ïa nga ban ïoh

rung sha bneng ruh. Lada phi kwah ban tip kumno ka long kaba lah ïa ka mynsiem jong nga ban ïaid lynti kylleng kylleng khlem wit khlem wa na ka met, baroh ba nga lah ban ïathuh ïa phi ha ka rukom ai jingbatai ka long ba don kaba kum kata ka jingïadei bani bad bam lah ïaktah ïatba hapdeng ka met bad ka mynsiem ïa kaba kano kano ka ktien briew kam lah ïa ka ban ai jingbatai ka babiang lymne ka jingmut jingpyrkhat briew kaba lah ban sngewthuh biang bha. Na ka bynta ka jingïadkhat ïakut ïawai jong ka met na ka mynsiem ka jingbthat ïa une u jingpynsnoh bani donkam, naba katba ïa kane ym pat leh ym don kano kano ka jingpynkhlad baïakut syndon tbak kaba lah hapdeng kine ar. Sngap ïaei ba ka Baibl ka ong ha kane ka bynta :

1. Eklesiastis XII. 6 : *Lane* katba ym pat dkut noh u *ksai rupa* (une u ksai u long ka jingpynsnoh ne jingpynïadei bani ba nga la dang shu lah kren shaphang jong u) .....bad ba ka dewmet ka phai pat sha ka khyndew kumba ka la ju long, bad ba ka mynsiem ka phai sha u Blei uba la ai ïa ka.

2. II Korinth XII. 2-4 : Ha kaba u Paul Riewkhuid u ong, "Nga la ithuh ïa u briew ha u Khrist palat khatsaw snem mynta—(la u don ha ka met, ngam tip, ne ym ha ka met, ngam tip,) u Blei u tip ; kumno ïa uta la rong noh

haduh paradais, bad u la ïohsngew ki ktien bam lah ïathuh, ïa ki bam dei ïa u briew ban pynmih

3. I Korinth V. 3 : Ha kaba u Apostol u ong pat, "Namar ma nga lei-lei, la ngam don ha khmat da la ka *met*, hynrei uba ha khmat kein ha ka *mynsiem*, nga la bishar lypa, kum uba don ha khmat bad" kumta ter ter.

4. II. Ki Syiem V. 26 : Ha kaba u Elisha u dang kren sha u shakri jong u u Gehasi uba la leit mareh noh ban phet hadien u Naaman "Hato ka dohnud jong nga kam shym la leit lem bad me, mynba uta u briew u la phai pat na la ka kali ban tan ïa me."

Na kine ki dkhot phin sngewthuh ba ïa kaei ba nga kam dawa kum ka hok ka kabu bashongpher kyrpang ka jong nga kam long satia daleilei khongpong ia ka Ktien u Blei, lymne ngam long ka nuksa bamarwei ïa ki briew ba ïoh ïa kiba kijuh ki bok. Ban ngeit ne ban nym ngeit ka shong ha la u briew marwei marwei, hynrei kawei kaei kaei ka ïeng skhem ba u Blei jong u Paul Bakhuid bad u Blei jong u Elisha U long da shisha shisha ujuh hynnin, mynta bad sha ki bamjukut, bad ki kam baphylla jong U ki palat ïa ka jingtip bad jingshemphang briew.

Ha kane ka bynta u Riewkhuïd u la ïathuh katto katne ki jingjia shaphang ka jingim barieh u Sundar da ka jingbeit thik sak kiba kum

kita ba ngi shait pyrkhat ba ka lah ban long lada u la ïadon bad u man ka khyllipmat jong ka jingim jong u. Shisien hamar ka jingïakynduh markhmat kaba arsien jong u bad u Riewkhuid u Sundar u la kyrpad ïa u ban tyrwa ai ki jingdwai bakyrpang na ka bynta uwei u lok Khristan jong u, uba la lah phah ka jingkyrpad na ka bynta ki jingdwai bakyrpang jong u Riewkhuid, hynrei ka jubab une u Riewkhuid kaba la pynlong lam sngewlehraiñ pynban ïa u Sundar ka la long kane, 'Phim donkam ban wallam jingkyrpad ïa nga na ka bynta ka jingïasaid bakyrpang ïa kiba bún ki briew, naba nga tip bha bad ka jingim jong man la uwei pa uwei u Khristan bad ban dwai na ka bynta ka jingdonkam bakyrpang jong ki ka long ka kam hi jong ka jingim jong nga ka bakongsan eh. Hynrei phi lah ban ïathuh ïa une u lok Khristan jong phi ban ïehnoh noh ïa ......(hangne u Riewkhuid u la ai kyrteng ïa ka pop ba la ka jong ba une u briew u la leit ngat) naba tad ynda u la leh kumta ba ngan nym pat lah dwai na ka bynta jong u ; namar wat lada nga leh ruh, ka pop jong u kan khanglad khang lynti ïa ka jingpdiang ïa ki jingdwai kyrpang jong nga na ka bynta jong u.'

'Nga la sngewlyngngoh ngain ha kaba ïohsngew ïa kane,' ong u Sundar, 'naba ka pyni ba u Riewkhuid u tip wat ïa kaei kaba ïaid lait ha ki dohnud ki briew. Ha kaba wanphai pat sha ki pynthor bad ha kaba ïashem

ïa u'lok jong nga nga ai ïa u ïa ka khubor u Riewkhuid. U la long kumba shah tied pyrthat jrain-rain-rain ha kaba ïohsngew ïa kata, bad u la phla bad kylla ka bamut na la ka pop khyllah-sngi jong u hangta-hangta hi ha khmat jong nga. "Tad haduh kata ka por u la don hapoh ka jingpynmaïa ba ym don mano mano lait noh u Blei bad ma lade hi ba tip ïa ka barieh jong ka dohnud jong u.'

'Bad hato da kumno ba nga la shem ïa phi hangne mynta ka sngi haba nga wan,' la kylli wad jingtip u Sundar 'katba man ka por nohphaisngi kumba phi ong ka shait long ka por ba phi kum ka rukom phi jah na ka met.'

"Nga la tip ïa ka jingthmu jong phi,' la jubab uta u Riewkhuid, 'wat shuwa ba phi mih ha ka jingshisha ban wan sha Kailash nga la ïadon bad phi baroh shilynter ka jingleit lynti babtâi jong phi artet shane, namar hato ngam tip ba phi la ïatyngkhuh ïa uwei u maw Diengphna ha kawei ka jaka bad ba ha kawei ka jaka pat phi jynthut jur katta katta la ka jat-kmie kamon jong phi ha uwei u mawsiang haduh ba kan da phlei snám. da ki kynta bad ka la pynlong ïa phi ban sngewkynjut jur bad pynpisa mynsiem."

'Kine,' la ong u Sundar, 'ki la long ki jingjia bajia shisha thik hi kumba la ai jingbatai u Riewkhuid, bad ka jingai jingbatai jong u

baroh shaphang jong ki ka la pynngeit nia ïa nga ïa ka jingshisha jong baroh ka jingïakren jong u shaphang ki bok bashongpher ñiat ki jong u.'

Ka Kyrteng uta u Riewkhuid

Shisien hamar ka jingïakren ïakhana u Sundar u la jia kylli ïa ka kyrteng uta u Riewkhuid ïa kaba u la ai ka jingbatai kaba la pynsngewlyngngoh shikatdei eh kaba la long kumne harum :—

"Mynba nga la long u briew, kumba ïalong lem kiwei kiwei ki parabriew nga ruh nga la ïaid da ka kyrteng pyrthei, hynrei mynta naduh ba ngam long shuh ujuh kumba ïalong lem kiwei kiwei ki para bynriew, ka kyrteng jong nga ka long "*U Khristan.*" Shim kum ka nuksa ïa ka ktien SIN (PAP), kaba ïengpli ïa ka jinglong ba la lah jong nga, mynba nga la long ruh uba pap kumba ïalong lem kiwei kiwei ki para briew, hynrei mynta pat ba 'I' (ka 'NGA' kaba ïeng pli ïa ka 'Lade' la pynkynriah noh, ha ka jaka ka 'malade' jong nga, ka 'O' (ka SUDA') kaba long pli ïa kaei kaei ka jinglong bam don jingkut ka la wan bsut pli hapoh, kumta ba mynta ha ka jaka ka SIN (ka PAP) kaba la long ka jinglong bamynshuwa jong nga, u SON (KHUN), kata ka mut u Trai Jisu U shongsah hapoh jong nga, U bam don lymne ka jingsdang lymne ka jingkut, hynrei U long

ujuh mynta bad sha ki bamjukut. Te da ka jingaiei jong U nga la ïap ïa ka pop, hynrei uba ïai im ha u Jisu Khrist u Nongpynim jong nga, bad kum u Paul nga lah ruh ban ong ba "*Ia NGA la sahnarphna lem bad u Khrist, pynban nga im, te, ym ma nga shuh, hynrei u Khrist u im hapoh jong nga.*" Galatia II. 20.

LYNNONG IV

KA JINGIARUNG-IAMIH JONG KI PYRTHEI BAKYNJA MYNSIEM BAD KI PYRTHEI BA TANG SHIPHANG POR.

Ha kaba kren ïa ka sobjek shaphang ki jingïasyllok jong ki Riewkhuid, uta u Riewkhuid u la ong shisien, 'Don ki briew haba ki leh pop ha kaba rieh ki mutdur ba ym don mano mano ba ïohi ïa ki, bad khyndiat eh ba ki peiphang ba ha kum kita ki por la ker tawiar ïa ki ym tang da u Blei bad ki angel bakhuid, hynrei ba bún bún na ki kur ki jait bad ki lok ki jor ba la leit noh jong ki ruh ki ïalong sakhi ïa kata ka jingïohi. Hynrei kine ki mynsiem ym shah ban paw ha ka dur briew, haba ki ïohi ïa u briew ba u byrsieh ha ka pop ki ïalong jynjar jingmut eh kum ka mynsiem jong u Samuel, katba ki long kiba thut-shen katta katta ïa ka jingleitjan ba tang khyndiat eh jong ka pop ba shen-shen ka beh noh ïa ki na kata ka jaka. Kine kijuh ki mynsiem kin ïeng kum ki sakhi satar ïa ki pop jong ki briew ha ka Sngi Bishar bad kin pynrem ïa ki ha khmat jong ki hi.

Hynrei ki shakri bashisha jong u Blei ki don barobor katto katne ngut ki riewkhuid ne ki angel kiba ïai hajir lynter ïa ki, kane ka long

ka jingïasyllok bashisha jong ki riewkhuid, ïa kiba ki Riewkhuid hyndai hynthai ki la ïohmad ha ka jingim jong ki hi ha kane ka pyrthei. Uno uno uba pynlut ïa la ka jingim jong u ha ka jingngeit bad jingsheptieng ïa u Blei un ïai ïoh ki angel ba ap jong U bad ki riewkhuid kiba hajir ha u ha ka por jong ka jingïap jong u bad yn sa rah sa rong jem jai bad da kaba kmen mynsiem ha la ki ksangti jong ki sha la ka ïing-bneng jong u. Ha ka jingai nuksa ïa kine ki jingkren ïathuh haneng uta u Riewkhuid u la ïathuh ar tylli ki jingjia barit ba ai jinghikai bad ba pynkhih mynsiem jur ïa kiba u hi da lade u la kylla long u sakhi ba da ïohi da la ki jong ki khmat.

1. *U Bashahjop.*—Uwei u briew shisien u la dang leh ïa kawei ka pop bajakhlia ha la ka kamra rieh ka jong u, bad u la pyrkhat ba ym don mano mano ba apkhmih, hynrei ha kata ka por nga la jia don ha u mynsiem bad la ïohi ba u hynmen jong uta u briew bad ka kmie-rad jong u—baroh ar ngut na ki ki la jia long ki riewsheptieng Blei ha ka jingim jong ki—bad ryngkat bad ki ka kynhún bah jong ki angel, ki la dang ïaapkhmih ïa kata ka jingiohi bad ki da ïapynjaw ki ummat kthang jong ka jingsngewsih bad jingsngewdiaw mynsiem ha uta u kur u jait bam deidor jong ki. Ha ka khyndiat por ka jingsma iwtung jong ka pop ka la beh noh ïa ki na kata ka jaka. Katno beit bha kane ka pyni nuksa ïa kata ka jingshisha ba ngi ai daw ïa ka

jingpynsngewsih mynsiem bajur bad ka jingpynkthang jingmut ïa la ki kur ki jait ba la leit jong ngi da man la ka jingleh kam basniew ba ngi leh. To u Blei un ai ba ngin lah ban nym leh ei-ei kaba bakla ka ban ai daw ka jingpynsngewsih kthang mynsiem ïa ki baieit bathoin jong ngi kiba la leit shong jahthait bad u Kpa jong ngi Uba haneng.

2. *U Nongjop.*—Ha kawei ka por nga la long u sakhi ha kawei pat ka jait jingïohi kaba pher bak-ly-bak, ha kaba nga la ïohi ïa uwei u briew ha Pittsburg, uba dang ïakem ha ka jingïaksaid iap bad kawei ka jingpynshoi. Tengteng ka imat kumba u lajan kyllon, hynrei uta u briew u la shánbor ïa lade hi da ka jingdwai balynter, u la tyngkan shlur eh ha ki jingpyrshang bapynlutbor ki jong u, bad ha ka bakut u la wanlong nongjop thiaw. Ha kane don na ki kur ki jait ba la leit jong u bad bún bún ki angel kiba la dang ïaapkhmih thuh ïa kata ka jingïohi baroh kawei, da ka jingsngewsyier mynsiem ba kan mynsiem tiaw ki la ïapynher ki jingrisa jong ka jingkmen, bad ki da ïarwai ki jingrwai niam ïaroh bad ai burom ïa u Blei "*Uba ai ïa ngi ka jingjop thiaw da u Jisu Khrist uba u Trai jong ngi,*" ki la ïasuh biang bak sha bneng na kaba ki la ïawan.

Kumta phi ïohi kumno man la ka jingleh jong u briew la ïai ap khmih bad kumno ba ki baieit bathoin jong ngi ba la leit sha ka burom

ki kylla sngewsih kthang ne kylla kmen da ka kam sniew ne kam bha jong ngi katba ka long. Kynmaw ba don ka jingmut bajylliew ha ki ktien u Trai "*Naba ym don ei-ei ba la tap ïa kaba yn nym pynpaw ; bad ba la buhrieh ïa kaba yn nym tip.*" Mathaios X : 26.

Kumno ki jingsngewsih jong ngi ki ktah ïa kiba la leit jong ngi.

Ngan ïathuh ïa phi sa kawei ka jingjia ka ban pyni ïa phi katno jylliew teng-teng ka ktah ïa kiba la leit jong ngi da ki jingsngewsih khuslai jong ngi. Ki ïashim bynta lem ïa ka jingkmen jong ngi, ïa ka jingsngewsih jingkhuslai jong ngi bad ïa ki jingshah shitom jong ngi bad búnsien ki ïawan jan eh ngong ïa ngi la ki jinglong tynrai bapop jong ngi ki khang ïa ngi na kaba ïohi ïa ki.

La don shisien kawei ka riewkynthei Khristan ha Madras, kaba la don tang uwei u khún shynrang ha uba ka la pynshet lut la ki jingkyrmen jong ka baroh, bad ïa uba ka la ieit la kum la ka jong ka mynsiem. Kumno re kumno ka la pynsngewbha ïa u Kpa ban khot noh ïa une u samla sha Iing. Phi lah ban mutdur ha ladc hı aïu kata ka lah ban mut sha kane ka riewkynthei baduk, khlem lok khlem jor, bad katno ba ka ngam ha ka dohnud jong ka kane ka jingktah pynpang mynsiem jur, da shisha kein ka waitlam ka la pár lyngba ka

dohnud jong ka. Ka la long ka jingïap-im, bad khlem uta u khún ka pyrthei ka la kylla long ka rikhlaw ïa ka. Ka la pynlut la ka por jong ka baroh ha kaba ïám-briew bad sngi la bad miet, bad ka da pynjhieh klak ïa ki snuid bathangïong jong ki ngab ba la ringsti jong ka da ki ummat. U khún jong ka, u bam pat shym ïap slem eh, búnsien u ïohi ïa ka ha kane ka jinglong bad u la sngew khih jingmut jur eh. Shisien u la sngewkhih mynsiem jur katta katta ha ka jingkhuslai ka kmie jong u ba nga la ïohi da lade hi ba u shong ha ka pneh jong ka bad u da pyrshang ban pyntngen ïa ka da kaba ong, "Mei baieit, balei phin pynïap ïa lade hi da kaba ïám-briew lehnohei na ka bynta jong nga ? Khmih katno suk nga don ha kane ka jingim bathymmai. Nga laitluid mynta na baroh ka jingpang bad jingshah shitom, bad nga rwai uba suk mynsiem kumba suk ka sim shapuloit. Nangta balei yn pyndiaw mynsiem ha kane ka jingïakhlad ba tang jang-jang naba phin sa long shen hangne de bad nangta ngin sa ïa im suk lang ryngkat bad yn nym don jingïashong khlad shuh, lymne ka im marwei ?" Hynrei kine ki ktien jong uta u samla ki ktah tang khyndiat eh ha ka kmie, bad u la kylla long dukhi khait haduh ba u la pán bor ban paw biang sa shisien pat ha ka met bad ban ïathuh ïa la ka kmie shaphang ka jingsuk jong u hi bad ka jinglong lehnohei ka jingpyndiaw mynsiem jong ka. Hynrei ïa kane ka jingpánbor ym shym la ai bad uta u khún u la donkam ban wan noh iariar na kata

ka jaka bad ban iehnoh marwei la ka kmie. Búnsien búnsien ki kur ki jait ba la ïap jong ngi ki pánbor ban ïohrung ha ka dur briew biang sa shisien bad ban pynpaw ïa lade hi ha ngi, ban mahám ïa ngi pyrshah ïa ka jing-mynsaw bad ka pop, hynrei ïa kane ñiar ba yn ai, bad búnsien la shait ai ïa ki kajuh ka jait jubab kum kata ba la ai ha u Riewspah, "*Ki don u Moses bad ki Nongïathuhlypa ; ai kin sngap ïa ki.*"

Ki Mynsiem bad ki kam ki duk ki briew.

Nga la ïathuh mynshuwa ïa phi kumno lajan uwei pa uwei u briew jong u Blei u don la ki angel ba ap sharai bad ba ka daw balei ngim lah ban ïohi ïa ki da la ki khmat doh jong ngi ka long ba la shem ha ka jinglong-tynrai bapop jong ngi. Hynrei phim dei ban tharai ba ka long ka bam lah ïa uno uno u briew lano lano pat ban ïoh kem ïa ka jing-ithuhpaw ïa ki angel ba ap sharai ki jong u. Ka jingim kaba da ka jingdwai ba ngam jylliew bad ka jingïaisyllok barobor bad u Bakhuid ka ai ïa u briew katto katne ka bor ïohi ba kynja mynsiem, kumta ba ki khmat bakynja mynsiem jong u ki imat shiteng shiliang bad ka long kaba lah eh ïa u teng-teng ban ïohkem ka jingïohi lieb ïa kane ka jingïasyllok bamaïán.

Ai ngın ïathuh ïa phi mynta ei-ei shuh shuh shaphang ki mynsiem jong kiba la ïap. Lajan

baroh ki mynsiem lait noh jong kawei ka kynhún (ïa kaba ngin sa batai hangno re hangno hawei.pat) la shah ka jinglaitluid bapaka ban ïaid sakma kylleng kylleng lajan man la ka bynta jong ka bneng ne khyndew. Hynrei katba ki mynsiem babha ñiar ba kin leit jngoh ïa kane ka pyrthei, ka jingsma hi jong ka pop ka da long basngewsaitmet ïa la ka jinglongtynrai ba la pynkhuid ka jong ki, ki mynsiem basniew ki ïalang kynhún bad ïaboi hajan man la ka kyndong jong ka pyrthei bad ki shu ïai thrang ban paw ha ka dur u khún bynriew.

Ki mynsiem babha ki sngewwit jingmut shikatdei ïoh kin leit shah khot kumno re kumno da ki riewpop ; phi kynmaw ïa kaei ba ka mynsiem u Samuel ka la ong haba la khot ïa u da u Saul '*Balei ba me pynjynjar ïa nga ban wallam artet ïa nga?*' (I Samuel XXVIII. 15). Markhongpong ïa kata ki mynsiem basniew, namar ka jinglongtynrai bad ka longbriew jong ki hi ba ka long ka basniew bad bapop, bad namar ba ka long ka bam lah shuh ïa ki ban shim biang ïa ka met briew, ki rung ha ki dohnud ki briew bad da kaba pynlong ïa ki ban brai ha ka pop ki ïoh ka jingsngewhun katto katne na ka bynta ki jingkwahbrai jong ki hi.

Hynrei la ym don jingpyrkhing ba da kano kano ka jait ba la buh ha ka jinglaitluid jong ki mynsiem basniew, pynban kane ka jinglaitluid ka long tang shipor, naba la pynsngewthuh lut

ïa ki baroh ba hadien ka Sngi Bishar yn pynháp ïa ki sha ki thylliej ding ka Dujok bad 'yn don ka jingïám bad jingdait-bniat.' Kane ka jingtip ïa ka nusip bam lah ban lait jong ki ka pynlong ïa ki kiba sngewjynjar dukhi khait bad ka jinglaitluid ba tang khyndiat por ba ki ïasngewmuja mynta ka shu pynlang sha ka jingsngewjynjar jong ki ; katba ka kam bakynsai jong ki hamar kane ka jingailad balyngkot ka imat paw ïa ki ban pah ïa u khúnbynriew bad ban pynlong ïa ki ki nongïohpateng ïa kajuh ka nusip ba kum ka jong ki hi, namarkata ka jingiaiwan lusha ba barobor jong ki mynsiem basniew ha ki kam ki duk u khúnbynriew.

Ka Jingkitkhlieh u Briew ha la marwei marwei.

Kat kum ka rukom man la ka mynsiem ka kheit la u soh jong ki kam jingtrei jong ka hi ïa kiba hangne ha pyrthei, hynrei don katto katne ïa kiba ym lah ban khein lut phar kiba dei kitkhlieh na ka bynta la ka nusip jong ki.

Nga kynmaw ïa kawei ka nuksa ha kaba leit ïakynduh bad kawei ka mynsiem jong kawei ka khynnah kynthei, ïa kaba nga la ïohsngew ba ka kynton ki jingtim jingtla bad jingkrenbein kren khoh ha la ki kmie ki kpa, kiba la khein sting bak-ly-bak ïa ka jingai jinghikai niam ba dei ïa ka ha kane ka pyrthei bad ki bam shym la hikai mynno mynno ïa ka la ïa kano kano badei

shaphang u Blei ; bad mynta ba ka la lap ïa lade hi ba la shah pynrem sha ka jingpynrem babamjukut, ka la lah tang ban shu pyllait war la ka jingsngewingbitar ba la set-kut jong ka da kaba tim ba tla ïa la ki kmie ki kpa ba la shu iehnoh ki jong ki ïa ka.

Katba ha kawei pat ka kynti nga la ïa-kynduh ïa ka mynsiem u khynnah shynrang ba u da ïaroh bad sngewnguh ïa la ki kmie ki kpa babha jong u hangne ha pyrthei, kiba ym shym la tyngkai bor ne buit ha kaba hikai pynmlien ïa u ha ki lynti jong u Blei. Mynta u la shlei da ka jingkmen namar u la tip ba u la long u nongïoh pateng ïa ka hima ki Bneng, lyngba ka jingkitkhia jong ki kmie ki kpa bariewblei jong u, bad ba naduh kata, un ïai im ha ka jingkmen bad jingsngewsuk mynsiem bajunom.

O Lynti Bneng, lyngba ki por !
Wallam sha khmat ban khmih l'u Trai ;
O Jingshisha, Jingim kordor
Bad Me ngin sah khatduh ïawai.

LYNNONG V

KA JINGIAP BAD KA LAWEI-LATHAI

Kaba ïakren bad ka sobjek jong ka jingïap bad ka lawei-lathai, uta u Riewkhuid kumne u la pynpaw katto katne na kiei kiei ki barieh tam sha u Sundar. "Kumba nga la ïathuh mynshuwa, lajan ïa man la ka mynsiem ba ïap la pdiang da ki mynsiem baïadeidur jong ka. Ki angel ki wan ban pdiang ïa ka mynsiem jong ki briew ki babha bad kiba sheptieng Blei bad kata ka long balei ba kiba kum kita ki briew ki i-paw suk ngai-lyng-ngai katta katta ha ka por jong ka jingïap jong ki. Ka jingïohi hi ïa ki nonglamktien ba don thapniang jong u Blei ka pyndap ïa ki da ka jingkmen bam lah ban ong, kumta ba kim don jingtieng ei-ei ïa ka jingïap.

Markhongpong ïa kata pat ki angel u Soitán ki wan ban pdiang ïa ki mynsiem jong ki bamman ba ïap, bad namar ka jingïohi hi ïa kito ki angel ka long kaba ï-ngiew bad ka jingwanpaw jong ki kam ai dak bha ei-ei ki bamman ki kylla jynjar sat bad ki ïap da ka bam mon eh. Man la ka mynsiem ka ïaid lait lyngba lai tylli ki kyrdan bakongsan baroh kiba ïapher kawei na kawei pat bak-ly-bak.

Ka kyrdan kaba nyngkong ka long kaba ka mynsiem, haba ka la iehnoh ïa ka met, kam

ïohi dak jingkylla ei-ei ha ka jinglong jingim jong ka, hynrei haba ki angel ki ïathuh ïa ka ba kaei re kaei ka jingkylla ka la wan urlong, ka long lyngngoh ban shem ba don tang ka jingim bad khlem ka met ba lah ban tba.

Khyndiat minit hadien ka jingïohlaitluid jong ka na kane ka shruh met-briew ïa kata ka mynsiem la ïalam noh sha kawei ka jaka da ki mynsiem nongïalam angel jong ka, ha kaba ka ïohi ar tyïli ki lynti baïapher ha khmat jong ka, kawei kaba shai phyrnai, kawei pat kaba dum ngiw-ngiw. Hangne ym don mano mano ba ïathuh ïa ka mynsiem na kano ka lynti ban leit, hynrei la ïalam ïa ka mynsiem hi sha kano re kano na kine kat kum ki jingbthah ba napoh ka jinglongtynrai jong ka kiba ka la wallam lem bad ka na kane ka pyrthei. Ki khún jong ka jingshai, kata ka mut ki mynsiem jong ki briew babha, ki shu jied la ka jied hi ïa ka lynti baphyrnai kaba ïalam artet sha ka khet ka jong u Blei ; katba ki khún jong ka jingdum, kata ka mut ki mynsiem jong ki bamman, ki shu lam la ka lam hi ka lynti sha ka badum ; bad namar ka jingthaba baphyrnai na ka lynti bashat jingshai ka pynbashla ïa ki khmat bakhaprip ki jong ki, ki ïaleh ban ïaid jngai na ka katba ki lah ei, *naba uwei uwei baroh uba leh ïa kaba sniew u shún ïa ka jingshai. lymne u wan sha ka jingshai.* (Ioan III.20). Ia kane lah ban khot ka kyrdan ka baar.

Nangta ka kyrdan ka balai bad bakhatduh

ka long ha kaba ïa ka mynsiem la ai jingtip shaphang ka lawei jong ka, bad ka sdang ban ïohi ïa ka jingmih na ki kam jong ka ha ka pyrthei.

Hadien ba la ïathuh ïa ka jingkmen bad ïa ka jingsuk bajunom jong ki ïa ki mynsiem babha la sait khuid na ki pop khyndiat khynsoit ba dang sah—naba la jar katta ruh ka jinglong-tynrai ka jong ki briew ka long kaba pop—ki wallam bad ki na ka pyrthei bad la ïalam sha ka ïingpulit shongneh bakynja bneng, (ba la batai hangno re hangno hawei pat) katba markhong-pong, ki mynsiem basniew ki sdang ban i-sait-met ïa la ki dur bakynja mynsiem jong ki hi, kiba paw isih bad dap da ki prûm bapynïap bad ba isaitmet, kiba long kum ban shu ong ki sohkhliang jong ki pop ba ki la lah leh ha ka pyrthei. Nangta la ïathuh ïa ki shaphang ka nusip badum jong ki hadien ka Sngi Bishar ; kane ka pynjynjar dukhi-khait ïa ki, bad ki sdang ban wad ka lad ïa ka ban kylla ï ka bamut, hynrei ïa kane ym ju la ai shuh mynno mynno ruh, kat kum kata ba la thoh '*Naba lada ngi leh pop da la ka mon hi ynda ngi la ïohpdiang ïa ka jingtip shaphang ka jingshisha, ym sah namarkata ka jingkñia namar ki pop, hynrei ka jingkhmih peit itieng ïa ka jingbishar bad ka jingbitar bamehding ka ban bám duh ïa ki nong-ïalehpyrshah.*' (Hebrw X : 26, 27.)

Da kaba ïaid lyngba kane ka kyrdan bakhatduh ki mynsiem ki leh smat ïa lade hi

ha ki babún ki kam naba kam long kaba dei ban ngeit ba kim don jingtrei ban leh hadien ba ki la iehnoh ïa ka pyrthei.

Ki mynsiem babha ki pynbúnkam ïa lade hi ha kaba ïaroh bad pyndonburom ïa u Trai bad kaba ïarap ïa ki shakri jong U ha ka pyrthei ban ïai ïaleh ha ka jingïaksaid jong ki ban jop ïa ka pop bad jingpynshoi ; katba ka kam bakynsai jong ki mynsiem basniew ka long ban kynshoit ïa ki khúnbynriew ban nang leh pop shuh shuh bad ban long ki nongïaïohbynta lem ïa ka dujok kum ma ki hi.

U Bashah jop ha ka Jingbakla

Ban pynshai ïa kaei ba nga dang ong haneng ngan ïathuh ïa phi ïa kawei ka jingjia kaba dap da ka jingmahám. Shisien la don uwei u stad saïans bakhraw ha Geneva, u Sutton long ka kyrteng jong u. Une u briew u la len naduh shaduh ïa ka jingdon u Blei ïa kaba u ong ba ym lah ban pynshisha da ki aiñ ka saïans, bad búnsien u shait kren ibein bad rkhie bein ïa la ka tnga ba kaba phylla ban ong ka la leit jia ban long ka kynthei kaba ngam jylliew ha ka niam bad kaba sheptieng Blei, bad kaba la hikai pynmlien ïa la ki khún jong ka kumba long ka jingmut jingpyrkhat jong ka hi. Ka la leit jia te ba ka tnga bad ki khún u Sutton ki la ïaïap lut baroh iwei hadien iwei

bad ba ki ïalong baroh ki bariewblei la buh ïa ki ha bneng. Hadien katto katne por u Sutton hi ruh u la ïap. Ka mynsiem jong u ka tang shu iehnoh ïingjah ïa la ka shruh briew jong ka u la shem ïa lade hi ba u shu dang im bad ba la shu rong ïa u sha ka rukom jingim kaba ïapher. U la sngewlyngngoh shikatdei ha kane, namar kat kum ka jingngeit jong u ka jingïap ka la long ka jingkut jong ka jingim. Kane ka la pynkynmaw ïa u shaphang ka tnga jong u kaba la pyrshang bún sien ban pynngeit nia ïa u shaphang ka jingdon u Blei bad ïa ka jingim hadien ka jingïap. U Sutton mar shu ïapyrkhat shaphang la ka tnga bad ki khún u la ïohi ïa ki ba ki ïeng ha pajih, ka them kharai bajylliew ka da pynïakhlad ïa ki na u. U tang shu ïohi ïa la ki baieit bathoin ha ka jinglong ba isuk bad idonburom katta, ki ummat ki la tuid na ki khmat jong u bad u la kyrpad ïa ki ban wan kham shajan. Ba ka ïohi ïa kane ka tnga jong u ka la pyrsad mynsiem jylliew eh bad ka la ong 'Wow ! ko Baieit jong nga, ka long ka bam lah ïa ngi ban wan shur shajan sha phi. Kynmaw katno sien nga la mahám ïa phi ïa ka jingbieij bakhraw jong phi mynba ngi dang ïadon lang ha ka pyrthei, hynrei barobor phi leh bamsuidñiew ïa ka jingmahám bad la bud ïa ki jingbthah ka dohnud ba la ïalam bakla ka jong phi hi. Mynta ngi ïeng ba la ïakhlad junom bad ngin sa nym ïohi shuh iwei ïa iwei pat'. Ynda la dep kren kumne bad tnga bad khún ki la phaidien da kaba diaw mynsiem na u bad ki la

leit la ka lynti jong ki sha bneng na kaba ki la ïawan. Haba u Sutton u la ïohi ïa ka kumne ba ki khublei ïakhlad na u, u la pyrshang ban rynsied na la ka jaka jong u ban kynrup ïa ki, hynrei nga la sngewlyngngoh ban ïohi ba kane ka jingrynsied ka la shu pynlong ïa u ban háp kham jylliew shuh na kaba u la ïeng mynshuwa, kumta ba hadien shipor ngam ïohi shuh ïa u.

Da kaba bud ïa ka tnga bad ki khún u Sutton ha ka lynti jong ki sha bneng nga la leit ïohi sa ïa kawei pat ka jingïohi kaba itynnat eh.

Da kaba leit phai na ka jingïaïohi jong ki bad u Sutton kane ka kynhún barit ka la sngewsih sat bad pait-dohnud ha ka nusip ba babe kylla jong u ba haïing jong ki ba shuwa ban rung ïa ka khyrdop ka Bneng ki la ong sha u Blei ba kin nym lah suk lano lano ha bneng bad uba ha ïing jong ki ha dujok. Hynrei ym shym la ong ei-ei ïa ki kum ka jubab, bad la shu ïalam jarjar ïa ki shapoh ki jyngker jong ka bneng. Ki tang shu poi kumta hangta nga la ïohi ïa ki ba ki isuk bad ikmen biang katta katta kumba kim ju la ïohi mynno mynno ïa u Sutton, lane mad kano kano ka jingsngewdiaw mynsiem. Kaba kum kata long ka lyer jong ka bneng ; man uwei pa uwei kat uba la rung hangta um tip sngewsih ne jingsngewshah shitom shuh.

Ka Jingpynrem bam lah kylla shuh.

Ki khûn jong ka jingsniew kim don bynta ei-ei bad ki khûn jong ka hok bad baroh ka por jong ki la pynlut ha ka jingpuson bapyndiaw mynsiem ha ka lawei badum ngiw ngiw jong ki, namar leh katba ki leh kim lah pynkylla la ka nusip jong ki. Ha kane ka jingïadei ngan ïathuh ïa phi ïa kaei ba nga la nang na ki katto katne hi ki mynsiem.

Shisien nga la wan jngoh ïa kawei ka mynsiem ba i-pisa eh bad ba i-suhsat mynsiem. Ha kaba kylli tohkit nga la shem ba kane ka la long ka mynsiem jong uwei u khlem-blei bathikna, uba ha ka jingim baroh shilynter jong u u la lah ïai long u inspektor pulit ha Rohtak—ka shnong heh ba ha Punjab. Kane ka mynsiem ka la ïathuh ïa nga ba ha ka por ka jingim jong u ha pyrthei u la kyndat nadong shadong ïa kata ka jingngeit ha u Blei ba ïadei marwei marwei bad u la im ka jingim balyngkar pynjahburom bad bapahuh-hai. 'Hynrei hadien ka jingïap ynda nga la jâm sha kane ka jinglong,' la ong kata ka mynsiem 'nga la her syrngiew tyngeh tyngeh bad mynta la kum kiwei pat ki mynsiem basniew nga don ka jinglaitluid bapaka ban ïaid sakma kylleng kylleng katba nga sngew-bha pynban ym don kaei kaei ka ban lah pynsuk pynjem ïa ka ding jong ka jingsngewsih khuslai bad ka jingduh jingkyrmen kaba ing ha ka doh-

nud jong nga, naba kum kiwei kiwei pat ba da kajuh ka jinglong kum ma nga nga tip ba nga la shah sha ka jingpynrem junom.' Ha kaba ïohsngew ïa kane ka jingïathuhkhana ba ktah mynsiem ka jong kane ka mynsiem nga la sngew-ktah mynsiem jur bad nga la kylli balei ba kam shym kylla ka bamut bad iit jingmáp pop, sha kaba ka la jubab ba ka la long ka bam lah ban leh kumta, naba ka la duh ïa kata ka kabu. Ha kane nga la pyrkhat ba ngan shu pyrshang bad khmih la nga lah ban leh ei-ei na ka bynta jong ka, bad kumta nga la phah ka jingdwai na ka bynta jong ka. Ha ka jubab ïa ka jingdwai jong nga uwei u angel u wan mihpaw ha kata ka jaka bad la ïathuh ïa nga ba ïa ka jingpynrem kut ym lah pynkylla shuh. Hynrei katba nga la nang ïai ban kaba ïasaid na ka bynta jong ka, uta u angel u la shim ïa ka mynsiem ha khmat u Blei. Kumba u Blei u tip bha ïa ka jinglong jong ka, U la paw ha ka tang ha ka shikhlip bangut-nget eh, hynrei wat kata ka jingshai balip-lip ka la long ka bam lah ban shah ïa kata ka mynsiem, bad ka la suh her krad na kata ha ka jingphet kyrkieh lamwir lamtham kumba ka paw ban pyllait-im ïa lade na ka jingjot.

Ynda kane ka la dep, nga kylla tip-briew ïa ka jingdon jong kawei pat ka mynsiem, kaba pashat shibún bah ka jingshai bathymmai ha kane ka sobjek da kaba pyndap ïa nga da ka jingai jingtip harum :—

Ka long kaba lah ban pynkylla ïa ka dur jong u khiew khyndew katba ka dewbyrtha ka dang jhieh, hynrei ynda shisien ka la rkhiang bad kylla eh kano kano ka jingpyrshang ïa ka ban pynkylla ïa kata ka dur kan shu pynkut ha kaba pynpait ïa u. Kumjuh ïa ka jingïap lah ban khot ka jingpynih jong ka jingim, hadien jong kata ym don shuh ka jinglah pynkylla ba da kano kano ka jait, kata ka long balei ba la buh jingthoh kumne ha ka Baibl :

Uta u bam hok ai un nang leh bamhok kumta, bad uta uba tngit to ai un nang tngit. (Jingpynpaw XXII. 11).

Ym don ka jingim jongno jongno ba dang lah da kano kano ka lad pat ban pynkylla hadien ka jingïap. Ia ka jingim kaba sniew ym lah da kano kano ka rukom pat ba yn pynkylla sha ka jingim babha lane ka jingim ksuid sha ka jingim angel, naba man la ka mynsiem na khlieh ha kjat ka long thik tang kumba long ka jingieit jong kata, namarkata thik de kumba ka jingim ka long ; bad ban pynkylla ïa kane ka jingim sha kaba marpyrshah ka long ban pynjot thiaw ïa ka mynsiem. U briew hadien ka jingïap u ïai long hi kumba ka jingim jong u ka la ïai long ha ka pyrthei. Ym don mano mano ba ha ka pyrthei bakynja mynsiem ba lah ban ïaleh pyrshah ïa ka jingkwahbrai jong u, namar ka jingkwahbrai jong u ka ïadei bad ka jingieit

jong u bad ka jingieit jong u ka dei jong ka mon jong u bad ka mon jong u ka dei jong ka jing-longtynrai jong u bad uwei pa uwei u leh kam katba kum ka jinglong tynrai ka jong u.

LYNNONG VI

KA JERUSALEM BA HANENG

Haba ïakren shaphang ka sobjek jong ka bneng bad ki nongshongshnong jong ka u Sundar u la nang tip bún kiei kiei baroh bathymmai bad baphylla bad u la ïohsngew shibún bha ki jingshem basngewtynnat bad ba ai jingmyntói, katto katne na kita ngi pynmih biang hangne ha ki ktien u Riewkhuid hi.

"Ha kawei ka sngi ka la long ka pali jong nga ban dwai na ka bynta ka France. Katba nga la nang dwai, shu kynsan kynsan nga la ïohi katto katne ki angel ba ki ïapynkyrkieh kaba leit sha ka sorbah Paris. Ha kaba kylli ïa ki la ïathuh ïa nga ba ki la dang leit ban pdiang ïa ka mynsiem bad ban leit lam ïa ka sha bneng kaba la long ban iehnoh ïa ka pyrthei ha kata hi ka sngi. Ha kaba ïohsngew ïa kane nga la pán jingbit ban bud ïa ki angel, kumta ba ngan lah ruh ban ïohi kumno ïa ka mynsiem la pdiang sha bneng. Ia ka jingpán jong nga la ai bad nga la bud ïa ki angel sha ka ïing kawei ka briew ka baduk, ha kaba kawei ka khynnah samla ba la arphewwei snem ka la thiah ha la ka jyngthiah-ïap jong ka, ba la ker tawiar da kiba ha ïing ha sem ba ïám ïa ka.

Haba sa tang khatsan minit ei-ei la dang sah ïa ka jingim ka Maggie uwei na ki angel u la ktah ïa ki khmat jong ka da la ka kti bad shisyndon ïa ki khmat bakynja mynsiem jong ka Maggie la plie wang, bad ka la ïohi ba ka kynhún bah jong ki angel ka la ïawan na ka bynta ka jingpdiang ïa ka bad lem bad ki shibún de na kiba ha ïing ha sem ba la leit noh jong ka hi. Da kaba khmih kham hajrong khyndiat ka la ïohi ruh ïa kawei ka jyngkieng ksiar kaba lam lynti shaduh bneng, arsut jong kata pat la dang hiar kawei pat ka pyrton baheh bah jong ki Kherubbim ki da ïarwai ki jingrwai niam ïaroh bad burom. Thik hamar tduh hi jong kane ka jyngkieng ksiar ka la ïohi ïa ka khyrdop badonburom, halor jong kata la thoh kine ki ktien ha ki dak ba da ka ksiar baphyrnai : *Nga long ka Lynti, ka Jingshisha bad ka Jingim.* Ka Maggie ka tang shu pule ïa kine ki ktien ka la kynmaw ba kine ki la long ki ktien ïa kiba u Trai hi da lade U la kren da la ki rymmiang shyntur jong U hi. Mar shu poi pyrkhat ïa kane hangta hi ka la ïohi ïa u Trai ba U ïeng ap ha ka khyrdop—ka khmat jong U ka da phyrnai da ka jingtyngshain bathaba khlek-lek-lek. Ba ka ïohi ïa kane ka dohnud ka Maggie ka la shlei da ka jingkmen bad ka la sdang ban pyntngen ïa la kiba ha ïing ha sem ba ïám jong ka da kaba ong, "wat ïám na ka bynta jong nga, naba ngan sa leit rung sha ka jaka jahthait bakhraw jong ka jingkmen, da ki spah ki angel batyngshain ki la ïawan hangne ban wan shaw ïa nga, hooid kein, ym tang ma

ki, hynrei wat u Trai hi u dang ïeng ap ïa nga ha ka jyngkhang. Ha ka jaka ban ïám ïa nga phi dei ban shadkmen, ha kaba iehnoh ïa kane ka jingim ka jingjynjar shen-shen ngan sa ïoh rung sha ki muluk jong ka jingjahthait bad jingkmen ba ïaisah junom." Hynrei kine ki ktien kim pyntngen la ha kano kano ka rukom ïa la kiba ha ïing ha sem jong ka, bad ki la pyrkhat ba ka kren lamwir ha ka jingbamtipbriew jong ka. Haba ka por ka Maggie ka la poi ïa ka ban ïap ka la pyrta, "Trai nga aiti ïa la ka mynsiem jong nga ha ki kti jong me," bad ka la dkut mynsiem artat thoin. Ka mynsiem jong ka ka tang shu iehnoh la ka tabernakl bakynja pyrthei jong ka ka la ïohi ba ka kmie ba la shah iehnoh jong ka ka la phanang ïa lade hi ban bret halor ka met-ïap ba khlem mynsiem shuh jong ka, bad ka la bthei phur sha ka jingïámbriew bad jingkyrhuh ha ki jinglynñiar kyang ba da ka jingsngewsohsat kthang mynsiem tam.

Haba ïohi ïa kane ka dohnud ka Maggie ruh ka la dap da ka jingsngewkhuslai bakhraw, kumta khnang ban pynen ïa kiba ïeit bathoin jong ka ka la kren sha ki da ki bún ki ktien jong ka jingpynshngaiñ bad jingpyntngen; hynrei haba ka shem ba kim imat ïohsngew ïa kita ka la sngewlyngngoh shikatdei eh. Nangta ka la pyrshang ban ktah la ka met la jong bad ban tba la ka jingim ba ka don, hynrei phewse ka la shem ba ka met jong ka kam long shuh ba kum kata ïa kaba yn lah ban ktah ne tba.

Kumne kumne ïa ka Maggie la ïathuh ba ka por jong ka ka la wai bad ba kam lah shuh ban sah ha ka pyrthei.

Nangta ki angel ki la ïaïaid synrán bad ka sha bneng, ïa ka lynti ïaid jong ka la ker riang baroh shilynter da ki syrtap angel na baroh arliang, katba ha man la ka khongwiang bad khongdong lynti ka la ïashem kynhún kynhún na ki kiba ïarwai Salm bad jingrwai niam ba la pynbud putet bad bún byllai ki jingput jingtem bakynud. Ha kaba poi ha ka khyrdop jong ka bneng katto katne na ki angel rangbah ki la wan mih shabar ban pdiang ïa ka, hynrei u Trai hi U la don hangne bad da kaba knér la ka Kti ba la kyrkhu jong U hi, U la pdiang ïa ka Maggie sha la ki ksangti baieit jong U hi bad U la rung sha bneng. Ki ummat jong ka jingkmen ki la pyndap ïa ki khmat ka Maggie ha kane ka burom bakhraw ïa kaba u Trai u la leh ïa ka, bad ka la ïai kylli khek pa khek, "Trai aïu nga la leh ban deihok ïa kane baroh ka jingpdiang badap jingaiei, namar la katta ruh nga la long hi ka nongpop ?" Ha ka jingim pyrthei jong ka kane ka theisamla ka la pyrshang barobor ban ïaid ha ki lynti u Blei, bad ka la leh shibún bha ki kam-rit kam-ria bariewblei ïa kiba ka la pyrkhat khyndiat eh shaphang jong ki. Kumta la ïathuh ïa ka ba kane ka burom baroh ka la long ka bainong hok na ka bynta aïu ba ka la leh na ka bynta u Blei katba ka dang don ha ka pyrthei, bad ba kumba u briew

um shym leh kam sniew ei-ei kaba u Blei un kynmaw, kumjuh ruh u pdiang ïa la ka bainong hok jong u na ka bynta man la ka kam bha barit eh ruh ba u la leh ha ka pyrthei.

Ki Pulit shongneh ka Bneng.

Namar ba ngam pat la ju ïohrung mynno mynno mynshuwa ha Bneng, nga la pán jingbit ban bud lem bad ka Maggie bad ka kynhún jong ka khnang ba ngan lah ban ïoh jingmut katto katne shaphang kata. Ia ka jingpán jingbit jong nga la ai, kumta nga la bud ïa ka sha bneng, bad kane ka la long kaei ba nga la ïohi :—

Nga tang shu rung ha bneng nga la ïohi ki ïingbah ïingsan bajrong ba-iphuh-iphieng kiba piar jlán jngai jngai baroh sawdong, hynrei ïa kine ym shym la tei da ki maw-it, dewbyrtha ne sorki ; lymne da ki ïit, mawlein ne kano kano kawei pat ka jait khyndew, naba ym kum kiei kiei bakynja pyrthei, kim don kano kano ba lah ïa ka ban ktah ne tba. Kim long kiba kut noh lymne kiba khlem kut, bad pynban ki don bad lah ban ïohi lyngba lyngba ba ka khmat ka lah ïa ka ban sam peiba lyngba ki hajar hajar jong ki. Haba shu kren lyngkot ki long ki ïingbah ïingsan ba ym don ktien briew kaba lah ïa ka ban batai lymne ka jingmutdur kaba lah ïa ka ban sngewthuh lut kdar.

Haba ka Maggie ka la ïohi ïa kine ki ïingbah ïingsan ba itynnat bad ba i-khia la shon jingmut ïa ka da ka jingsngewlyngngoh kaba khraw bad ka la kylli ïa la ki nonglamlynti angel mano ba la long ki nongshongshnong jong kito ki ïingshong ba i-bakhraw. Ha ka jingjubab la ïathuh ïa ka ba kine ki la long ki jaka shong jaka sah jong kito ki riewkhuid kiba la ïaleh bad jop ïa ki thma jong ki ha ka pyrthei bad ki la ïohrung mynta ïa ki ïingshong bakynja bneng jong ka ïa kiba la pynkhreh na ka bynta jong ki katba ki dang don ha pyrthei.

Da kaba leit kham jngai shuh shuh ki angel ki la sangeh ha kawei pat ka ïingbah ïingsan baiphuh iphieng. Ba ka sngewlyngngoh lyngngain ha ka jingibakhraw ba pynlyngngoh jong ka ka Maggie ka la kwah ban tip la kane ka dei ka jong uno uno u kynja syiem kynja nongsynshar. Ha ka jingjubab kita ki angel ki la ong "Êm, naba ym don jingpynïapher ei-ei hangne, u syiem bad u nongkhrong ki ïalong ha kajuh ka kyrdan, ka jingiphuh iphieng jong kine ki ïing ka shong ha ki jinglong babha jong ki shakri u Blei. Kane ka jakashong ka long na ka bynta jong phi hi, bad la dang shu lah pyndep mynta ka sngi. Ha kaba rung ïa la ka ïing jong ka jingkmen bad jingsuk babamjukut, ka Maggie ka la ïohi ba la don ka pansngiat ba la bûh hapoh ba la tynsat da ki saw tylli ki mawkordor ba shat phyrnai. Haba ka la kylli na ka bynta jongno kane ka pansngiat bad ïaei ba

kine ki saw tylli ki mawkordor ki thew la ïathuh ïa ka ba kata ka pansngiat ka la long ka jong ka hi bad ki saw tylli ki mawkordor ba shat phyrnai ki la long ki saw tylli ki mynsiem ïa kiba ka jinghikai Baibl jong ka ka la jop ban ïoh na ka bynta u Trai. Ha kaba ïohsngew ïa kane ka Maggie ka la bathei phur sha ki jingkmen bajur bad da kaba rwai ïa ki jingrwai ïaroh bad jingpynkhraw ïa ka kyrteng jong u Trai ka la rung sha ka ïingbah ïingsan jong ka, hangta ban shong ha ka jingkmen bamjukut shuh bad ka jingsuk baïaisah lynter.

Ki lai tylli ki kyrdan jong ki Riewkhuid.

Ynda ki angel ki la lah ïaïaid synrân bad ka Maggie sha la ka ïingbah ïingsan bakynja bneng, ki la ïathuh ïa nga khyndiat khynsoit kiwei pat kiei kiei basngewtynnat bad ba ïoh jingmyntói shaphang kine ki jakashong bakynja bneng. Da kaba kdew sha kine ki la pyni ïa nga ïa kawei ha kaba la shong u riewkhuid uba phong ka pansngiat ksiar. "Une," ki la ong, "u long u riewkhuid uba katba u dang ha pyrthei u la lah im ha ka jingngeit bad ka jingsheptieng ïa u Blei, bad u la lah pynlut ïa ka jingim jong u baroh kawei ha kaba leh babha" Nangta ki la pyni ïa nga sa ïa kawei pat ha kaba la shong u riewkhuid uba ha ka pansngiat jong u la tynsat da ki mawkordor bad rubi batyngshain. "Une," ki la ong," u la long sa

uwei pat u riewkhuid uba ym tang ba u im ka jingim bariewblei hynrei u la pyllait im shibún bah kiwei pat ki para mynsiem bad u la wallam ïa ki sha ka lynti jong ka Jingpynim. Ka jingbún jong ki mawkordor ha ka pansngiat jong u ka thew ïa ka jingbún ki mynsiem ba u la pyllait im, bad kin ïai tyngshain kum ki khlúr ha ka pansngiat jong u bad kin long ka sakhi baïaineh jong ka kam jong u ha ka pyrthei. Phi kynmaw ïa kaei ba u nongïa-thuhlypa Daniel u la ong: "*Bad kita kiba pynkylla bún sha ka hok kin tyngshain kum ki khlúr junom la junom.*" (Daniel xii : 3).

Marbud ïa kata la pyni ïa nga sa ïa kawei pat ka ïingbah ïingsan ha kaba la shong uwei u riewkhuid uba ka met jong u baroh kawei ka la dap da ki khlúr batyngshain. "Une," ki angel ki la ong, "u long uwei na kita ki riew-khuid uba la shah shitom ïa ka jingpynshitom bein bad ka jingshah pynïap na ka bynta u Khrist, bad mynta man la ka dak jong ka jingjngem snám bad jingtynrah ba la leh ha ka met jong u ka tyngshain phyrnai kum ki khlúr ha ki met-bneng jong ki."

Ki lai tylli ki Jinglong jong ki iíngbah iingsan bakynja bneng.

Ha kaba khmih ha kine ki pulit shongneh nga la ïohi ba katto katne na ki ki long khlem

shongbriew, don kiba ym pat pyndep, katba kiwei pat tang ka nongrim, ba la dang shu lah seng. Haba nga la kylli balei kata ka la long kumta, la ïathuh ïa nga ba namar ba kine ki ïingbah ïingsan ki mut na ka bynta ki shakri ba la jied jong u Blei, ka jingnang ïaid ka kam ha kaba tei ïa ki ka shong kynsai eh ha ka jingnangroi bakynja mynsiem jong ki shakri jong U. "Thik," la ong ki angel, "kumba ki shakri jong u ki nang ïai roi ha ki kam babha bad nang san ha ka jingim ki ïingpulit shongneh jong ki ruh ki la nang shi nang pyndep. Ki ïingbah ïingsan ki bam pat pyndep kiba phi ïohi hangne ki dei jong kito ba la jied ki jong u Trai kiba la dang ïalehthma ha ka pyrthei, bad ki dang sah búnsngi shuh shuh ha ka jingseibor bad jingtrei shitom shuwa ba kin rung sha bneng."

Nangta da kaba kdew sha kawei ka jaka shong bam pat shong briew nga la kylli balei kata ka la shu sah kumto khlem uno uno u nongshong. Ha ka jubab uwei u angel u la ong, "U trai u la pyndep la ka lynti ïaid jong u ha kane hi ka sngi bad sa ba un rung sha bneng." Uta u angel mar shu ïadep ong kumta, kumta kumta hi nga la ïohi ka kynhún ki angel kiba ïaïaid synrán ïa uwei u riewkhuid sha ka ïingbah ïingsan bathylli ïa kaba nga la dang shu kylli.

O ! katno kaba donburom long ka kabu jong kito kiba la khot ban long ki jong

U hi, naba da kaba iehnoh ïa kane ka pyrthei riew-ïap kin rung sha Bneng bad hangta ban synshar bad u Blei junom.

Naba ngi tip ba lada ïa ka ïing bakynja pyrthei jong kane ka tabernakl la law noh ngi don ka jingtei jong u Blei, ka ïing ïa kaba ym shym la thaw da ki kti, kaba bamjukut ha ki bneng. (II Korinth v : 1).

LYNNONG VII

KABA IAKREN-IAKHANA BAD KATTO KATNE NA KI NONGSHONGSHNONG JONG KA BNENG

1. Bad u khún samla jong ka Riewkynthei na Nain.

Nalor kaei kaei kaba nga la ïohi ha bneng da la ki khmat jong nga hi nga tip khyndiat shaphang kiwei kiei kiei ki mynsiem kiba la ïathuh ïa nga na kawei ka por sha kawei pat.

Shisien nga la ïoh ka jingwanjngoh ha ka mynsiem jong uto u khún samla jong ka riewkynthei na Nain ïa uba u Trai u la pynmih pat na ki baïap. Kane harum ka long lyngkot ka jingïathuh ba ha ki ktien jong u hi :—

"Ha kaba iehnoh ïa ka pyrthei haba nga la jám sha ka pyrthei ba kynja mynsiem, nga la sdang sngew jynjar jingmut bad law-law mynsiem, namar la ha ka por jong ka jingim jong nga nga la ïohsngew shibún bah shaphang u Trai pynban ngam pat shym la ithuh-khmat eh shibún bad U. Ynda haba wan poi hangne, nga la shem ba khlem u Jisu ym don mano mano ba lah ban ïoh lait im nga sngew duh jingkyrmen shikatdei bad la pyrta ha u Blei

na ka bynta ka lad ba sa shisien pat yn ai ha nga, kumta ba ngan lah leit phai kylla hiang sha ka pyrthei na kaba nga la wan, ban pynlut ïa ka jingim jong nga baroh ha kaba shakri ïa U bad kumta ban ïoh kylla long u nongïoh-pateng ïa ka bneng.

Kane ka la long tylli lut pyrshah ïa ki aiñ ka bneng, hynrei namar ïa u Khrist dei ban pyndonburom lyngba ka jingpynwan pat ïa nga sha ka jingim, ïa ka jingpán kyrpad jong nga la ai bad la shah ïa nga ban leit phai sha ka pyrthei na kaba nga la wan. Ha kaba leit phai sha ka pyrthei nga la sngewlyngngoh ban shem ba uta ujuh u Trai ïa uba nga la leit ïohi haneng, U la dang shong harud jong nga hangthie ha tbian ruh. Kane ka la long kaba sngewlyngngoh katta katta ïa nga haduh ba shen-shen hadien ba u Trai u la iehnoh ïa nga sha la ka kmie jong nga nga la ïathuh ïa kata sha kiwei pat, hynrei kito baroh ki ïarkhie bein ïa nga bad la khot ïa ka ka jingphohsniew. Namar ba ym don mano mano ba ngeit ïa kaei ba nga la ïathuh ïa ki shaphang ka bneng bad ïa ki jingpeit-thuh jong nga hangta, nga la shu puson ïa kine kiei kiei ha lade. Hadien ka jingmih pat jong nga nga la pynlut ïa ka jingim jong nga baroh kawei ha kaba shakri ïa u Trai, bad nga la long uwei na kito ki hynñiew phew ngut ki synrán ïa kiba U la phah ar ngut ar ngut ban ïalap ïa ka Gospel kylleng ka pyrthei baroh."

Hadien kane u la batai shaphang ka bneng, ïa ki nongshongshnong jong ka bad ïa ki ïingbah ïingsan jong ka thik kumba nga la lah ïohi da la ki jong ki khmat hi, kaba pynpaw pura ïa ka jingmut jong ki ktien jong u Trai haba u la ong :

Ha ka iing u Kpa jong nga don bun ki pulit shongneh, ban nym kumta, ngan nym da la ïathuh ïa phi." (Ioannis xiv : 2).

2. Bad ka mynsiem jong u Stad-pyrkhat badonnam jong ka Athens.

Ha kawei ka sngi nga la ïoh ka jingwankai na ka mynsiem jong uwei u riewstad pyrkhat bapawkhmat jong ka Athens uba la ïathuh ïa nga ïa ka jingïathuhkhana kumno ba u la leit jia ïoh jingpynim.—"Ba nga long uba tbit bha ha ka jingstad saïans jong nga nga la don kata ka jingsngewkwah bakhraw ban tip ei-ei shaphang ka pyrthei bam lah ïohi bad ban shem la ka mynsiem ka long kaba da don shisha ne tang ka jingmutdur briew. Nga la dang wad jingtip na ki lad ki lynti bapher bapher, ha kaba mano re mano la don uba la ïathuh ïa nga shaphang u khún jong ka riewkynthei na Nain ïa uba u Jisu U la pynmihpat na ki baïap. Ha kaba wan sha une u briew, nga la kylli ïa u aïu u la lah ïohi hangtei haneng. Ha kaba ïohsngew ïa kane ka jingai jingbatai jong u shaphang ka bneng bad ïa ka

jingstad-kut jong u Khrist, la shon jingmut shikatdei eh ïa nga bad kumne kumne nga la pdiang ïa u Jisu kum u Nongpynim jong u khúnbynriew bad u Khún bashisha jong u Blei. Mynta nga sngewsuk eh, bad nga ainguh ïa u Blei ba U la ai ïa nga shibún ka lad ka kabu bakordor, kumta ba nga la shem ïa u Jisu katba nga la dang don ha ka pyrthei. Long ka burom ïa ka Kyrteng jong U ! naba nga long shisha u briew u basuk !"

3. *Bad ka mynsiem jong u Riewstad pyrkhat Roman.*

Une u briew, uba kyrteng u Phinehas, u la long shisien u riewstad pyrkhat, ha ka por jong u u Khrist hi U la don ha ka pyrthei. U la ïohsngew shibún shaphang u Khrist bad ki kam baphylla ba U la leh, bad u la dap katta katta da ka jingkwah bajur ban ïohi ïa U. Kane harum ka long ka jingïathuh ïa ka jingïakynduh markhmat bad u Khrist ha ki ktien jong u hi :—"Ha kaba nga poi ha Kanaan nga la leit wad kylleng ïa u Khrist, hynrei lajan uwei pa uwei ïa uba nga ïakynduh ha lynti u la ong ba ngan nym lah ban ïohi ïa U, namar ba don barobor shibún bah u paidbah ki briew kiba tawiar ïa U. Kane ka la pynsngewdukha shibún eh ïa nga, hynrei katba nga la nang jan ïa kata ka jaka ha kaba u Khrist la ong ba U don, nga la ïakynduh ïa uwei u briew ha lynti

uba dang bah la ka jyngthiah jong u. Nga ïa kylli ïa u nangno u la dang wan, bad u la ïathuh ïa nga ba u la dang wanphai na ka jaka ha kaba u Jisu u la don. La pynshlur shikatdei eh ïa nga ha kane bad nga la kylli ïa u kumno ba u leit lah ban shur shajan jong U. Uta u briew u la rkhie ha kane ka jingkylli bad u la ong, "Kam long tang shisohphit eh ruh kaba eh, naba kito kiba leit ban ïohi ïa U bad ka jingmut babha kim ju wanphai kylla kiba buhkhoh. Khmih ha nga la sawphew wei snem pura ba nga la thiàh ha ka pung Siloam, hynrei namar ngam don mano mano ban ïarap ïa nga ngam ju la don kata ka lad ïa ka ban rynsied ryngkoh ha ka pung haba ka um jong ka ka khih. Ha kawei ka sngi katba u Trai u la jia dei ïaid na kata ka lynti U la ïohi ja nga na jngai, bad da kaba wan sha nga U la ong, "Shim noh la ka jyngthiah bad ïaid noh." Mar shu ïaong hi ïa kine ki ktien nga la rynsied na la ka jyngthiah uba shait ba khlain bad nga la leit ha la ka lynti jong nga nga da ïaroh bad pyndonburom ïa ka Kyrteng Bakhuid tam eh jong U. Kumta wat leit sheptieng, naba shibún na kito ki bam lah wat ban ïohi ïa U, U khot da ki kyrteng jong ki bad shahshkor ha ki jingpán kyrpad jong ki. U tip ïa ki kam barieh eh jong ki dohnud ki briew, bad U pynkoit shibún da kaba khot ïa ki sha U, katba da ki spah la pynkhiah bha pat da ka shisien ktah hi ïa ka jaiñkup jong U."

Kane ka la long baroh kaba pynshlur eh ïa nga bad nga la leit la ka lynti da kaba sngewkmen. Ha kaba wan sha ka jaka ha kaba don u Jisu, nga la lap u paidbah bakhraw uba la ïalum sawdong jong U. Da kaba kyntur la ka lynti jong nga lyngba ka lyngbung u paid nga la poi haduh hajan kat ban lah ïohi ïa ka khmat u Trai bad ban ïohsngew ïa U. Ka khmat u Trai ka la wanpaw shai kdar napdeng uta u paidbah- bad U la ïohkem ïa ka jingpeit ki khmat jong nga, ym tang katta haduh ïa ka jingpyrkhat jong nga hi. Nga la ïeng uba la shah kem mraw tylli lut da ka jingphuh ring jingieit ka khmat jong U, bad ka jingsngewrit bad jingjemnud kaba la phyrnai ha ki khmat jong U. U la dang peit khmat ïa u paidbah baroh sawdong jong U bad ka jingpeit kaba isngewlem bad i-rhem mynsiem.

Katba nga la dang khmih ha ka khmat jong U nga la ïohi ïano re ïano na u paidbah hajan jong U. Une u la long u briew ba bad ka kti ba la ïapstai. Ha ka jingkyrpad uta u briew ïa ka ban pynkoit baroh ba u Trai u la ong ka long, "Khie, la máp ïa me ïa ki pop jong me," bad kata ka kti uta u briew ka la koit bha pat. Une u briew kumba la ïathuh ïa nga pat hadien u la long shisien u nongthoh jingkynshew ba ha ka Templ bad u la pyndonkam ban pynkylla thok shibún bah ka tyngka. Ia kane ka pop jong u la pynshitom saja da ka jingïapstai jong ka kti jong u. Hynrei namar

ba ka pop jong u ka la kylla long ha ka jinglongtynrai ka longbriew jong u kam ju la jia pynpyrkhat ha u ba ka jingïapstai jong ka kti jong u ka la leit jia na ka jingleh bamhok jong u. Te ba u Trai u la ong, "Khie noh, la máp noh ïa me ïa ki pop jong me," u la peiphang hapoh jingmut jong u ba ki pop jong u hi ki la long ka daw jong ka jingshem sniew-nusip jong u, bad tang shu la weng noh ïa ki, ïa ka kti jong u la pynkhiah kumne kumne. Nga búnsien nga la peit-thuh ba ha kiba bún eh ki jingjia jong ka jingpynkhiah u Jisu um shym la ong ei-ei lait na kane, "La máp noh ïa me ïa ki pop jong me," da kaba U la pynshisha ba kai pop ka la long ka tynrai thied jong ka jingpang bad ba ka jingpynjot ïa ka pop kan kut ha ka jingpynjot hi ïa ka jingpang.

Nalor kane haneng nga la ïohi ïa u Trai ba u trei kham bún shuh shuh ki kambah. Nga mynta nga la nang shur shajan shi shajan u Trai, hynrei ngam man lah kem ïa ka jingpeit khmat jong U, la nga da rhem da ka jingkwah bajur ban kren ïa U ; ynda U la pule ïa ki jingpyrkhat jong ka jingmut jong nga u Trai hi u la khot ïa nga sha U. Ha kaba ïohsngew ïa ka jingsawa jong U nga la phet kyrkieh sha khmat jong U, bad haba la poi haduh ha U nga la dem khrup ha ki kjat jong nga bad la mane ïa U. Ha kane u Trai u la shim ïa nga na ka kti, U la

khyllie ia nga, bad la ai ha nga ia ka jingmáp jong ki pop jong nga bad U la kyrkhu ïa nga da kaba buh la ki Kti bakhuid jong U halor jong nga. Da kaba kmen ha kane ka jingim thymmai jong nga nga la leit phai pat sha la ka ri jong nga bad la ha kito ki por ka jingphla madan ïa ka Kyrteng jong U ka mut ka jingïap ïa ki nongbud jong U, pynban ngam shym sheptieng ei-ei bad nga pynbna paidbah ba u Jisu bad tang ma U hi marwei U la long u Nongpynim jong u khunbynriew.

4. *Bad u Ioannis u Nongpynbaptis.*

Ha kawei ka sngi ka la long ka bok ka kabu kaba khraw ïa nga ban ïakynduh ïa u Ioannis Nongpynbaptis ha ka pyrthei mynsiem, uba la batai ha nga ïa bún ki jingshem bapher bapher jong ka kam bad ka mishon jong u ha ka pyrthei ; hynrei ka jingïathuh shaphang ka jingïakynduh jong u bad u Trai ka long kaba bat mynsiem tam na baroh, ïa kaba lah ban ïathuh bha eh ha ki ktien jong u hi.

U Apostol bakhuid u la ïathuh ïa ka kumne :—

"Nga la long uba tipbriew bha eh ïa kata ka jingshisha ba u Blei Bakhuid u la lah phah ïa nga shuwa u Khún baieit jong U, ba ngan ïoh pynkhreh ïa ka lynti na ka bynta jong U, namarkata katba kot ei i bor i sor ha nga nga

la pyndep ïa kata ka kam, bad ha ka jingsheptieng bad jingïalam ka jong u Blei nga la aiti lut bad met bad mynsiem ha kata, bad da kaba ïaid lynti kylleng kylleng nga la ïai ïalap ïa ka jingkylla ka bamut na ki pop sha baroh kiba la wan ha ka lynti jong nga. Hynrei haba la pyndep ïa ka por, bad u Trai baieit hi u la wan ha ka jingdap biang jong ka jingim jong U, bad U la ïohpdiang ïa ka jingpynbaptis ha ki kti jong nga, nangta nga la pyrkhat ha lade ba ka kam jong nga ka la dei ba la pyndep mynta, namar Uta ïa uba nga la dang ïalap, Uta ïa uba nga la pynbna sha ka pyrthei, ma U hi U la wan poi bad U la ïadon ryngkat lang bad ngi, ba kumta hi Un sa shimti noh la ka kam jong U hi bad ban pyndep ïa ka haduh ka bakut. Kumta khyndiat por hadien ka jingpynbaptis jong U, nga la leit ban wad ïa U, ba ngan ïoh ïashem bad kylli ïa U sa ka kam aïu aïu pat dang don ïa nga ïa ka ban leh. Ia katto katne sngi nga la wad ïa U, hynrei ngam man lah shem ïa U tad hadien shipor nga la wanpoi sha ka rikhlaw bakhraw bakynjah. Hangta, ha ka pdeng jylli thik jong kane ka rikhlaw, ha kaba u Soitan hadien kaba pynshoi ïa u Trai u la iehnoh ïa U bad la leit noh—aïu nga la leit iohi ?

U Trai baieit u la shong halor uwei u mawsiang, katba tawiar sawdong jong U, bad haneng jong U bad hapoh jong U, la don ka kynhún paidbah ba i-phylla !

Ba U ïohi ïa nga ba nga buhrieh ïa lade hi hadien uwei u dieng ba kham pajih khyndiat, kumta ba nga lah ban ïoh ka kabu ban peit thuh lut ïa baroh kat kaba la jia khlem da pynwit pynthut ïa U.

Mynta shahshkor sha ka jingai jingïathuh shaphang kane ka Dorbar baphylla ba u Syiem ki syiem bad u Blei ki blei baroh (la ka long ka jingsngewsynei ïa ka ! ba la kyntait pat da ki briew !) U la dang lum dorbar.

Ki Kherubim bad ki Seraphim, kiba ïarwai Salm bad jingïaroh sha u Blei, ki la dang hiar na bneng. Sawdong jong u ha suinbneng la don ka jingïalang jong ki angel bakhuid kiba man la ka jait jingtem jingrwai la don ka jingkmen da ki sur sawa ba la kyntiew shaneng, ba shlei da ka jingsngewbha bad jingshadkmen ; ka jingïaroh bad ka jingainguh, bad ka burom bad ka jingshai jong u Khrist uba la dang tyngshain sawdong kylleng la kylleng halor baroh.

Nalor ki angel bad ka kynhún shipai bneng. la don ruh sa kawei pat ka kynhún kaba kynthup ïa baroh ki Nongïathuhlypa bad ki Riewkhuid bamynhyndai. Kiba kum— u Moses, Elija, Elisha, Samuel, ter ter—bad wat u Adam hi u la don hangta. Kane ka jingïalang baroh kawei da ka jingsngewburom bakhraw bad jingsngewrem lade ka la dang

ïeng ha khmat u Trai ha ka jingdem aiti bad jingdwai bajur. Nalor kine ki jingïalang la don ruh sa kawei pat kaba kynthup ïa man la ka jait mrad khlaw, ki kynja bapár bad ki sim k'i doh, ba ki da ïeng ha syndah ki kjat jong U ha ka jingdem pynrit jong ki sha la u Kynrad jong ki.

Ka jingkwah jong uwei pa uwei imat ka la long ban poi haduh u Trai, bad ban ïashur sha khmat shaduh ki Kjat bakyntang khuid ki jong U.

Hynrei u Trai u la bún kam bad kiwei pat ki jingpyrkhat, U la dang pynkhreh na ka bynta ka kam jong ka jingim jong U, bad U da pynbeit ïa ka program. Haba ki Angel bad ki Nongïathuhlypa ki la kylla peiphang kaba kum kaei kata ka program ki la kylla shaïong ngain, bad la shlei da ka jingsngewdiaw mynsiem bad jingsngewsih kthang.

Khatduh khatwai *uwei* na ka Kynhún ki Angel um lah kun shuh ha lade, bad kumne u la kren ha u Trai :—

"O Kynrad ! ngi la ïakloi baroh—ha kano kano ka por na ka bynta ka jingshakri ïa Me. Ka jingshakri ïa Me ka long ka jingim ïa ngi ! Jied uwei napdeng jong ngi ba u lah ban leit bad ban ai la ka jingim jong u ha ka jaka jong Me.

"O Kynrad na baroh ka Bneng, bad ha ka pyrthei mynsiem ! Balei da donkam ba Me hi men bah ïa kane ka jingpynshitom bad ba yn shah sahnarphna ?"

Ha kaba ïohsngew ïa kane u Trai u la wiatsamrkhie bad la ong :—"Phim sngewthuh ïa *kane* ka jingmaïán, bad ym shym la ai ha phi ban thew ïa ka jingjylliew jong ka. Ka kam ïa kaba u Kpa jong nga u la shaniah ha NGA— ka long kaba donkam ïa NGA ban pyndep. Ka jingïap jong phi kam man lah la ha kano kano ka rukom ban pyllait im ïa ki nongpop, bad na ka bynta kane ka daw ka long kaba donkam ba NGA hi marwei nga dei ban shah shitom bad shah pynïap, ba ki briew baroh kin ïoh laitluid na ki saikhŭm u Soitán, bad ïa ka jyngthaw baroh kawei lah ban siewspah."

Kane ka jubab ka la pynhun ïa ki angel, hynrei ki la ïa ong iwei ïa iwei pat : —

"Ngi la tip bha ba ka jingieit u Blei ka la long kaba ïar jlán, bam-kut-tduh, ba l bam lah peiphang kaba palat ïa ka jingtip baroh, hynrei ngim ju ia tip U la ieit haduh kat *kane* ka pud ba Un nym sngewsih wat ban ai ïa la u Khŭn la jong u jong U khnang ba Un ïoh pyni ïa ka jingieit bakhraw jong U na ka bynta ka pyrthei. Ko Trai Badonbor Baroh ! Sha Me long ka burom ! Amen ! Haleluïa ! Ka Pyrthei ba khlem jingkut."

Katba ki Angel ki la dang ïakren lang kumne, u Adam uba la dang ïeng ha u paidbah jong ki Nongïathuhlypa bad ki Riewkhuid, u la sdang ban kren :—

"Ko Trai baieit, ka pop ka la long ka jong nga, bad na ka bynta kane ka daw nga ruh nga dei ban bah ïa ka pop jong ka pyrthei baroh kawei, phah ïa nga, ba ngan ïoh leit bad shim ïa ka jingpynsaja ba nga shong-hok ban ïoh."

Ha kane ka jingong u Trai u la jubab— Em, phi lah ban ïap tang na ka bynta ïa lade hi; bad ym na ka bynta uwei pat. Bad nangta ka jingïap jong phi kam lah donbor ban pyllait im kawei ruh ka mynsiem. Ka long kaba donkam ba NGA ngan ïap khnang ba ngan lah ban kylla long ka jingai jingkñia basiew kuna na ka bynta ka pyrthei baroh kawei."

Ha kaba ïohsngew ïa kane u Adam ruh u la shu kylla sngap noh jar.

Nangta u Moses, u Elija, bad kiwei kiwei ki nongïathuhlypa ki la ïakyang pyrta, "Trai hato kan nym long kaba bha lada ngi ngi leit ha ka jaka jong Me? Hynrei u Trai u la jubab ïa ki ruh, "Em, phi la ïapyndep baroh ïa la ka thong jong phi, bad ka kam jong ka jingim jong phi ka la dep. Nalor kata, phim lah ban leit phai biang sha ka pyrthei kaba arwat. Na ka bynta jong kane ka kam ka bakhraw

jong ka Jingsiewspah ym don uwei pat uba khlain bor katta kat ban biang lait sa tang u Khún jong u Blei, bad khlem kaba pynmih snám ia ka *Snam jong U* ïa ka Jingpynim jong ka pyrthei ym lah ban pyndep."

Katba u Trai u la pyndep kaba kren ïa ki lai kynhún (ki Nongïathuhlypa, ki Riewkhuid bad ki Angel) U la jah ngain na kaba ïohi, bad sa tang ki mrad jyngthaw kiba la sah. Kum ka kada u Balaam ki ruh ki la ïalap thylliej, bad kumne ki la pynlong la ka jingpán kyrpad sha u Trai jong ka bneng bad ka khyndew :—

"A ko Trai, la dei u Adam uba la leh pop, balei te ngi ruh ngi ïashah shitom ïa ka jingïap haba ïohi ba ngi long kiba luilui ?"

U Trai u la jubab—"Ha ka banyngkong, *phim* long khlem jingduna, namar phi ïapynïap bad bám duh uwei ïa uwei pat, bad ruh phi ïaleh shibún ka jingmynsaw ha ka pyrthei. Ka baar pat, mynba u Adam u la leh pop uta ïa uba la shna dur ha kaba kat kata ka burom, bad sha ka kti jong uta ïa ka bor baroh la ai, baroh kaba sah jong ka jingpynlong ha ka donkam ban shim kynti ïa ka jingpynsaja jong u." Haba kine baroh ki jyngthaw ki la pyni la ka jingsngewnguh burom sha la u Trai jong ki, ma nga, u Ioannis uba la dang ap ïa kata baroh, nga la kwah ba nga ruh ngan ïoh leit tur sha khmat bad mane ïa U, hynrei nga la

long tang u briew, bad nga la sheptieng ïa kito ki mrad khlaw. Hynrei u Trai ba U da tip ïa ka jingsheptieng jong nga, U la khot ïa nga da ka kyrteng. La pynsngewshlur shikatdei ïa nga ha kane bad kumta nga la tur sha khmat sha U – bad aïu nga la ïohi ? Ki mrad ïa kiba nga la sngewsheptieng ïa ki hi ki la *ïakynriah* noh na ka lynti jong nga bad la pyllait lynti ïa nga ! Bad haba nga la tur sha khmat bad kyllon khrup ha ki kjat u Trai ban mane ïa U, ki baroh ki la jah noh ngain na ka jingïohi jong nga.

Hadien kaba mane ïa U nga la ong—"Ko Trai baieit, ka kam banyngkong eh jong nga ka la dep, sa aïu te Me dang donkam shuh ïa u shakri jong Me ïa ka ban leh ? Hukum, naba u shakri jong Me u la kloi ban kohnguh, bad shah ïa nga la nga lah ban shongthait noh na kane ka pyrthei bad ban leit sha ka jaka ba la pynkhreh, hangta ban ïeng ap na ka bynta ka jingwan jong Me." Hynrei u Trai u la jubab U da ong, "Em, ko Ioannis, ka por jong me kam pat poi. Phi dang donkam ban jop ban ïoh ïa ka pansngiat ba palat dor jong u martar bashahpynïap. Khie bad leit ban ïai leh ïa ka kam jong phi tad haduh ba ka por jong nga ka la ha ka kti. La jied ïa phi ban sdang ïa kane ka kam ha shuwa jong NGA ba phin ïoh ban pynkhreh ïa ka lynti ha shuwa jong NGA. Te ha i, phin poi ha ka pyrthei mynsiem ha shuwa jong Nga bad hangta ruh

ka kam jong phi kan long ban pynkhreh ïa ki mynsiem ïa ka jingleitpoi jong NGA."

Kumta thik kumba u Trai u la ong ka la jia ïa nga. Khyndiat por hadien la pynïap ïa nga, bad ha kaba iehnoh ïa ka pyrthei, nga la wan poi ha ki jaka bneng, bad hangta nga la ai ka khubor babha shaphang u Jisu Khrist sha ki mynsiem bad la pynkhreh ïa ki ïa kaei ka ban dang wan. Haba kata ka sngi ka la wanpoi ha kaba u Trai baieit u la aiti la ka jingim jong U, bún na kito ki mynsiem ki la ïashadkmen ban wan sha ka pyrthei bad ban ïashem ïa U bad ban leh burom ïa U. Ym shym ong ha ka Gospel u Mathaios—"*Bad ki jyngtep ki la ang ; bad shibun ki met jong kita ki Riewkhuid kiba la ïohthiah ki la khie pat, bad la wan mih noh na ki jyngtep hadien ka jingmihpat jong U, bad ki la ïaleit sha kata ka nongbah bakhuid, bad la mihpaw ha ki babun.*"

Haba nga la ïohpdiang ïa kane ka hukum jong u Trai, ka dohnud jong nga ka la kylla dap da ka jingkmen, bad na ka bynta kane nga la pynphai ki hajar ki jingsngewnguh ïa U—ba U la ai ïa nga ar kylla ïa kane ka burom bakhraw ïa ka ban pynkhreh ïa ka lynti ha shuwa jong U, kumta nga la háp khrup ha ka khmat jong nga, bad nga la mane bad la leh burom ïa U. Haba nga la ïeng joit bad mied la ki khmat jong nga, nga la ïohi ïa u Trai ba U shong halor ka khet bakhraw bad baphylla jong ka

burom sy:em, bad la ki phewlak ki angel baphyrnai ba la ïeng riang baroh sawdong tawiar jong U. Kumba la thoh, "*Bad ym don briew ba la leit kiew sha bneng, hynrei tang Uta uba la wan hiar na bneng, u Khun u briew kein uba don ha bneng*" (Ioannis iii : 13). Nga la ïohi ruh ba tawiar sawdong ka khet u Trai, la don shibún ki khet. bad halor jong ki la shong ki riewkhuid jong U, ki da ïaphong ki pansngiat bathaba bad baphyrnai. Ha kaba nga khmih ha kine ki khet, ki khmat jong nga ki la háp halor kawei kaba la sah suda briew, bad ha kaba ym shym don briew ba la shong ha ka. Nga la dang sr gewphylla ha ka jingmut jingpyrkhat jong nga aïu kane ka lah ïa ka ban mut, ha kaba uwei u angel u la ïathuh ïa nga ba kane ka khet ka la dei bynta jong uta u angel sarong uba da kaba pynïeng la ka lama la jong u la ïeng ïalehpyrshah kat ïa u Syiem ka Bneng bad ba ïa ka jingbamkohnguh jong u bad ïa ka kyrteng jong u 'Soitan' la tip bha mynta. Uta u angel u la ong ruh—"Ia kane ka khet ha ka bawai noh jong ka pyrthei yn sa ai sha uta u briew uba namar ka jingim jong u ha kane ka pyrthei un sa kylla long u *ba sngewrit tam* bad uba *lehsbun tam*."

Ia shiphang nga la pyrkhat tiaw ïa kane ka kam barn kut pud jong u Trai bad da kaba khmih ha ka jingi baheh bahaiñ bad burom ka jong U la pyndap ïa nga da ka jingsngewbha.

Hadien shipor, haba kane ka jingïohipaw ka la jah lngaid noh na ki khmat jong nga, nga la mane biang ïa u Trai jong nga bad da kaba leh burom ïa U, nga la iehnoh ïa ka jingdon bakhuid sngur ka jong U bad nga la wan noh.

LYNNONG VIII

KI KHUTIA KHUTAIN

(Jingthohlyngkot—Ka kyrteng ha khlieh jong kane ka lynnong ka pynpaw shiteng shiliang ïa ka jinglong jong ka. Ka kynthup ïa ka jingpynlang ïa ki jingpeit-thuh jong u Riewkhuid ïa kiei kiei baïapher ïa kiba yn shem ba ki long kiba ïatei shikatdei eh. Ngi pynmih biang ïa ki ha ki ktien hi ki jong u Riewkhuid kumba u la ïathuh ïa ki ha u Sundar.)

1. Ka jait bakhyllah-sngi jong ki mynsiem.

Nga la ïathuh mynshuwa ïa phi ba lajan baroh ki mynsiem ki ïoh ka jinglaitluid ba pura ban ïaid sakma kylleng la kylleng, bad ba ki mynsiem ki babha, namar ka jingïatyngkhuh bad ka pop ka long kaba sngewsaitmet ïa ka jinglongtynrai jong ki hi, ñiar eh ba kin wan jngoh ïa kane ka pyrthei. Hynrei nalor ki mynsiem ki babha kyrpang ne sniew don ruh kawei pat ka jait ïa kaba ym shah satia ban ïoh kano kano ka jinglaitluid ban ïaid sakma la ha bneng ne ha ka pyrthei hynrei la ïai ri sumar ïa ki ha kawei ka kyndong jong ka bneng, ha kaba la hikai ïa ki shaphang u Jisu Khrist. Kine ki mynsiem kim ïoh lad ban ieh ïa ka kyntoit ba la buh

pud tad ynda ki la ïaid lait ïa kane ka kyrdan jong ka jingshah-hikai. Hapoh kane ka kyrdan kynhún long ka mynsiem jong ki saw jait ki briew.

I. Ki khúnlung bad kiba dang buin.

Kiba la ïap shuwa ba kin lah ban shemphang ïa ka jingmaïán jong ka bneng ne khyndew.

ii. Ki lamwir bad ki bieij.

Ki bam don ka bor sngewthuh wat la ki la lah ïohsngew shaphang u Jisu Khrist.

iii. Ki matlah, ki bamnangkren bad ki kyllut.

Kiba long ki bam bit ha ka met ban tip bad sngewthuh ïa kiei kiei ki jong u Blei.

iv. Kito ki bam pat ju ïohsngew mynno mynno ïa ka kyrteng u Jisu lane kito ïa kiba la kha shuwa ka por ka jingwanlongdoh jong U.

Phin kynmaw ïa kaei ba u Khrist u la ong ha uto u dakaid uba la ngeit ha U halor ka Diengphna, ym ba "Men long lem bad nga ha *bneng*," hynrei ba "Men long lem bad nga ha ka *paradais*," naba ka paradais ka long ka jaka ha kaba ïa ki mynsiem la ri sumar hapoh ka jingshahhikai bad kane ka long ka jaka ha kaba u Khrist U la leit bad ïalap hadien ka

jingïap jong u halor ka Diengphna. Ki mynsiem ba ha ka paradais ki la dang ïa ap da ki rta bad ki la long ki bam ïaishah katta katta ban ïai ap ïa u Khrist hapdeng jong ki ba Un ïalap ha ki haduh ba ki la ïatur ban ïohpdiang ïa U katba U la nang ïap halor ka Diengphna, kumba la thoh, "*Bad shibún ki met jong ki riewkhuid kiba la ïohthiah ki la mihpat bad la wan na ki jyngtep.........bad ki la iawan bsut sha kata ka nongbah bakhuid bad ki la mihpaw ha ki babun.*" (Mathaios xxvii. 52-3) ia baroh ki mynsiem bamman yn sa pynháp pud sha ki thylliej ding jong ka dujok hadien ka Sngi Bishar, katba baroh ki mynsiem babha ki im ha ka jingkhmih lynti basuk jong ka Sngi Bishar, naba hadien kata kin sdang ban synshar bad u Nongsynshar Rangbah Bakhraw bad im ha ka jingkmen bad jingsuk ba junom la junom.

2. Ka Sngi Bishar.

Ka Sngi Bishar bakhraw shaphang kaba ngi pule ha ka Baibl ka la ha kti mynta ; nalor jong nga don shibún bah kiwei pat ki shakri jong u Trai kiba dang ïa ap ïaishah na ka bynta jong ka. Kine ki long kito ïa kiba yn sa rong noh ha ki lyoh lem bad u Trai, ïa ki met riewïap jong ki yn sa pynkylla sha ki bakynja bneng bad kin búd ïa u Syiem sha ka Khet jong U ha kaba kin ïasynshar bad U sha ki pyrthei khlem kut, bad kin ïasngewmuja ïa ka jingim ba neh sha ki bamjukut.

Shihajar snem hadien jong kane ka Sngi bakhraw u Trai un synshar ha ka pyrthei bad ïa ka Khet jong U yn buh ha kata kajuh ka jaka ha kaba la sahnarphna ïa U.

Hamar kine ki shihajar snem ïa u Bamman bad ïa ki lok baïabuit lem bad u yn ri khop hapoh phatok, nangta ïa 3½ snem hadien jong kane ka por bajlán uta u Bamman bad ka kynhún shipai jong u kin shah pyllait-lán. Ha kaba kut jong kane ka por ka balyngkot yn don ka jingbishar ïa baroh kito kiba la kyntait noh ne leh ibein ïa u Trai Jisu bad hadien kane ka jingbishar yn sa bret baroh sha kata ka ding Dujok lem bad u nongïalam jong ki uta u Bamman, ha kaba yn don ka jingïám bad jingdait-bniat.

3. *Ka Thmabah Bamynta.*

Ia ki jingïathuhlypa rim la nang pyndep mynta. Kynmaw ïa ka ktien u Trai, '*Naba ka jaitbynriew kan ïaleh pyrshah ïa ka jaitbynriew bad ka hima ïa ka hima*' Ki briew ki la kylla sarong katta katta ïa la ka jingtip bad la ka jingnang jong ki kat haduh shibún ki len ïa ka jingdon hi ka jong u Blei, hynrei mynta wat lyngba ka jingtip ïa ki jingim briew la nang pynjot.

Ka bawai jong ka Pyrthei ka la hajan hi ngong bad ka jingwan Bakhraw burom jong u Trai ka la ha ka jyngkhang U angel u ban put ïa ka turoi ha ka Sngi Bakhatduh la dang shu pynïeng ap shen ha khyrdop, bad ha ka jingaidak banyngkong eh na u Trai un put la ka turoi jong u. Hynrei ani ko mei ! naba la ka la hajan ngong, pynban ki briew jong U ki suki ha kaba pynkhreh. U Trai lyngba ka jingsngewsynei bakhraw jong U na ka bynta u khúnbynriew man ka sngi U pyntud ïa la ka jingwan jong U bad U dang ai lad ïa ka por da kaba ïaishah, na ka bynta ka jingpynlong jong U ba kan long ba la khreh : hynrei Un nym ap slem shuh mynta, bad ka sngi jong U shen-shen kan sa wan poi noh.

To sharai namarkata : naba phim tip ha kano ma ka kynta ha kaba u Trai jong phi U wan.

4. *Ba u Khrist u shu dang paw hi ha ka dur-briew.*

Ym dei ban mutdur ba u Khrist um paw shuh ha ka dur briew, naba mynta ruh kumjuh kumba mynshuwa U paw teng-teng ha ka pyrthei ha ka dur jong ki briew, hynrei namar kum ka rukom U paw ha ka dur jong uwei ba ha ka jinglongduk bajur lane ha ki pud jinglong briew kiba i-poh briew, ym don ba tharai ba lah ban long ba u lah ban dei hi da u Khrist, bad kumta ba ñiar eh ïa U la ithuh. Nga

kynmaw ha ki bún ki bynta ha kaba nga la ïohi ïa U ba u paw ha ka dur briew, na kita ngan ïathuh ar tylli.

i. Ha kawei ka sngi ha England uwei u briew uba i riewmadan u la leit sha uwei u pastor bad u la pán bor na u ban ïalap ha ka Sngi u Blei hapoh ka Balang. Ha kaba nyngkong uta u ministar niam u la long bam mon eh ïa ka ban ai ïa u ïa kata ka jingpán kyrpad, u da ïohi ba u la long u bam ïa ithuh-ithaw thlip-thlap bad uta u nongwei bad da shisha um pat ju la ïohsngew ïa u mynno mynno. Hynrei hadien ka jingïakren khyndiat khynsoit u la kylla sngew thikna ïa kata ka jingshisha ba hangne don u briew uba sngewrit, bashisha, ba sheptieng-blei, bad namarkata u la ai ïa kata ka jingpánbor ba u kwah, bad u la pynbeit ba un dei ïalap ha ka step ka babud, ka jingïathuhkhana ba la ïalap ka la pynlong ka jingshonjur baphylla ha ki briew. Ka la paw kumba uta u briew u la kren da ka bor mynsiem ba kat kata, kum uwei uba donbor, bad ba ïa ka jingkren kyntu jong u la sngew ba ki long kiba shongkhia bad ba ktah mynsiem jur. Hadien ba ka jingïaseng ka la wai ka jingïaseng ka la mih shabar kloi-lan ba ka kwah ban ïakynduh bad une u nongwei baphylla, hynrei uta u nongïalap u tang shu mar ïapoi ha jyngkhang jong ka ïingmane u la jah noh jar na ki jingïohi jong ki. Kito kiba la buh dak ïa kane ki la dap da ka jingsngewlyng-

ngoh bad ki la pyrkhat ba u dei ban dei u angel ; hynrei nga tip ba la dei u Trai hi ha ka dur briew.

ii. Ha kawei ka ïingmane ka baheh ba ha kawei na ki shnongheh jong ka ri Bilat, thik shuwa ba ka jingïamane ka la sdang uwei u briew baduk u la wan bad shem ka jaka shong jong u ha ka jaka shong tymmen basan ba ha khmat ba la wai da uwei u riewspah. Uta u ministar niam ba u ïohi ïa kane u la pyn kynriah ïa u, bad uta u briew baduk ha ka jinglehrit bakhraw bad ka jingleh pynrit lade u la leit sha ka tduh jong ka ïingmane bad u la shim ïa ka jaka shong ha ka ben shong bakhatduh eh.

Ka jingïaseng ynda ka la wai, uwei pa uwei u la ïamih noh shabar bad la ïasdang ban ïakren ïakhana ha ki kynhún baïalonglok, katba une u briew baduk u la ïeng marwei lngang, bad ym don mano mano wat ban peit salia ïa u. Hynrei kawei ka khynnah kynthei barit kaba la dem ïai peit burom ïa u shipor ka la ong ha la ka kmie, "Mei baieit, alle bad ïa ïakren bad une u nongwei bapli, lehse u donkam jingïarap aïu-re-aïu." Ha kane ka jingong kata ka kmie ka la ïaïaid synrap bad la ka khún sha uta u nongwei bad ka la sngew shoh jingmut shikatdei eh katta katta da ka akor briew bad rukom kren ka jong u haduh ba ka la kyrpad ïa u ban ïaïaid synrán bad ki sha ïing jong ki. Shen-shen hadien ka jing-

ïapoi jong ki ki baroh ki la ïashong khop ban bámja miet, ha kaba uta u nongwei baduk jar-jar u la ïeng na la ka jaka shong, u la leit shaduh kata ka khynnah kynthei barit bad da kaba buh la ki kti jong u halor ka khlieh jong ka u la kyrkhu ïa ka. Wat katba u dang leh ia kane, u la jah noh jar na ka jingïohi bad kita ki ar ngut ki la shu ïapeit iwei ha iwei pat ha ka jingïasngewlyngngoh ka bakhraw. Une u briew sa shisien pat u la long u Trai hi ha ka dur briew.

(Jingthohlyngkot —Naduh kaba pynmih ïa ka jingshon banyngkong jong ine i kot rit, bún bún ki briew ki la pynskhem ïa ka jingai jingmut jong u Riewkhuid shaphang u Khrist ba U dang wan mihpaw hi ha ka dur briew na ka jinglap hi shimet shimet. Ngi pynmih biang ïa kawei na kine kumba ka la paw kumba ka long ha kawei ka kot-khubor.)

U NONGWEI SHITENG SYNÑIA

Ka Jingpynmih ïa ka kot kaba ïathuh ïa ka jingïathuhkhana shaphang ka jingïaid wir bad jingshem baphylla phylla jong u Sundar Singh ka la pynlong shibún bah ka jingïakren tainia ha ka liang jong kito kiba la pule ïa ka, ka sobjek jong ka jingïatainia ka da long, kynsai eh, shaphang la u Khrist uba u Trai u ïakynduh shisha, ha ka juk mynta, ïa la ki shakri jong U ha ka dur buhrieh jong uno uno u nongleit jingleit riewmadan. Ha kane ka jingïadei ngi la ïohpdiang kawei ka jingai jingïathuh kaba sngewtynnat eh shaphang kawei ka jingshem

baphylla ba jia shiteng synñia ba la shem ym pat da slem eh da uwei u ministar niam, ba la ithuh bha sha bún na ngi haba dang sah ha Bombay, bad ba la thoh khnang sha ngi da u. Ka long kumne harum :—

"Ha u Lber ba dang shu lah, da kaba pynlong ka jingleit lynti sha Madras nga la iehnoh ïa ka Jaka sangeh trein bakut ka Victoria, ba ha Bombay, da ka rel dak Madras. Shibún bah ka kynhún ki shipai ka la dang leit lynti shaphrang da ka trein, baroh ki jaka die tiket ïa ka phas bad sekhon klas la khang khlop, bad nga la shem ïa lade bad hynñiew ngut ki European bad ki Anglo-Indian ha kawei ka kamra thad klas ka barit ba tang kawei thik ka ben shong, na ka bynta ka jingpynbiang jaka ïa ngi. Ka la imat ba kan long ka jingleit lynti ka bam suk eh, kumba ka la long shisha ; bad haba ngi la ïapoi ha Poona ka por shiteng synñia, ka la imat long ha ka pud ka bam lah shah shuh, ha kaba sa uwei pat u nongleit lynti u la wan pynpaw khmat ïa lade hi.

Ka jaka shong jong nga ka la long ha ka tduh jong kata ka ben bajngai tam na ka jyngkhang. Nga la thait lwait bad shoh samthiah ; ka jingïakren ïakhana jong ki para ba ïaleit lynti jong nga jngai kan long na ka ban ïatei ; bad uwei u nongwei u la phrung lynti sha nga u da khmih jaka ïa ka ban shong. Da kaba khmied ha u ka la paw ba u long uba met-ïaw, u jait

Jiw ba na Bagdad, hynrei uba la riam duk ha ka riam European ; ki kjat jong u ki la long lymbiang, bad nga kren kynthoh kum ban jubab ïa ka jingpeit khmat ba ha ka rukom kylli jaka jong u, 'Ym don jaka ïa phi hangne.' 'Ym don jaka ?' u la ong bad u la shong ha kawei na ka pla jyngsong ba la kynton halor madan. U nongap jyngkhang u la wan pyni kawei ka telegram, ïa kaba u para baïaleit lynti — u shipai ba dang leit ha ka jingleit lynti shuti u la shim, bad da kaba pule ïa ka jingthoh halor u la pynphai biang ïa ka sha uta u nongap jyngkhang, u da kren kynthoh ba kam dei ïano ïano ba ha kata ka kamra. Uta u nongwei u la kylli ïa kata ka kyrteng, ha ka rukom kynnoh ktien nongwei bad bam da beit bha eh. Uta u shipai u la kren kynthoh lam dom 'Phi long u nongwei. Kane ka kamra ka bam dei ïa phi. Kham bha ba phi mih noh shabar.' Sha kane ka jingong uta u nongwei ba dang wan poi thymmai um shym kylliang ktien ; hynrei hadien ba ka trein ka la mih noh, u la kren kylli ha ka rukom kaba ïadei lang paidbah. 'Kaei ka khubor ba ha Bombay ?' Uta u shipai u la jubab, ba ym don khubor pher ei-ei. Sa shisien biang, u la kren da kaba ong, 'Shaphang aïu ki briew ki ïakren ha Bombay ?' Uta u shipai u la jubab tohmet-ktien, 'Ia ka thma kein.' Hadien hadien, don uba la kylli ïa u jngai katno ba u la dang dei ïaid lynti ; bad u la kren jubab, 'Dhond,' shibún sha ka jingsngewlait mynsiem lang baroh.

Baroh ka la long 'kaba kynjah katba kata ka trein ka la nang phet mareh sha Dhond, uta u nongwei u la ïeng joit, u la phrung lynti sha ka jyngkhang, nangta u la phai bad khmih ha ngi bad la ong, 'Aïu ba ka pyrthei ka la dang ap khmih lynti ?' 'Aïu ba ka pyrthei ka la dang ap khmih lynti,' la ban ktien biang mynthi uta u shipai. 'Hooid, aïu ba ka pyrthei ka dang ap khmih lynti ?' la ong stet bad khia jingmut uta u nongwei. Nangta u la jubab ïa la ka jong hi ka jingkylli, 'Hato ym dei ïa u Messaïa, bad *phi la ïohi ïa U,'* kata ka jyngkhang ka la plie wang bad u la shu jah noh ngain ha ka jingdum. Don kiba la ïakren bein briew, kiwei pat kiba la shu sngap, bad don uwei hangta la kumno kumno ha kata ka kamra u ban nym lah klet lano lano."

Ha ka shithi ba dei beit sha ngi uta u nongthoh u kren pyntam, "Ngam shym pynkhreh ia ka ban ring pynkutnia bathikna ei-ei na kane ka jingjia ryngkhat hynrei ba ka long kawei kaba la kyrsiew pynkyndit ïa nga na ka jingpyrkhat kaba tang na doh ha ka jingïadei bad ka jingdon jong u Trai jong ngi.

Ka long lehse kham bha ban nym kren pyntam ei-ei shuh ha ka jingïathuhkhana hi, ki jinghikai jong ka ki long kiba shai kdiar.

Ba u Khrist uba u Trai un pynpaw ha uno uno na ki jong U hi ha ka pateng mynta ka paw ha ngi thik hi kumba ka lah ban long ba

Un pynpaw sha u Paul ne u Ioannis ha ki por jingeh hadien ka jingmihpat jong U. Ngim khmih-lynti, bad namarkata lehse ngim ïohi ïa kaei ba lah ban long, katba ngi nang ïaid lyngba ka jingim. Sha u briew ba kum u Sundar Singh uba khmih-lynti ïa kaei kaei baroh da ka jingngeit ba shisha jinglong kum i khúnlung, shikatdei la ai.

Don la kumno kumno sa kawei pat ka liang jong ka jingïakren baroh ïa kaba la klet búnsien. Hato ngi peiphang ba ki baduk, ba la shah tait-jait, bapop bad ba la khein poh-jait ki long ki nongmihkhmat jong u Khrist ha ka pyrthei. Uno na ngi da shisha u leh ïa u briew jakhlia ba i-duk da kajuh ka jingleh-ieit bad jinglehñiewkor da kaba ngi kwah ban leh ïa u Trai jong ngi ? Uno na ngi u pynpaw ïa kata kajuh ka jingleh don-akor sha u nongwankyntur ba shu wan kyntur hi sha ka kamra shongrel kaba la shlei lypa ha ka por shiteng synñia kumba ngin kwah ïa ka ban pynpaw lada uta u la long da u Trai hi jong ngi ?

Ka jingong, "kumba phim shym la leh ïa ka," shisyndon ka pyni ïa ka dur bashisha katba ngi phaidien ha ka jingim bad khmih ha kaei ba búnsien ngi la leh ïa U ha ka dur jong ki baduk bad ba shah tait-jait ki jong U. To ngin ïadwai te ym tang ban tip ïa kine kiei kiei hynrei ba hadien babud ban leh ruh ïa ki.

5. *Ka jingdon ka jong u Blei ha ki jaka baroh.*

Ka burom ba pár-lut ka jong u Blei ha bneng ka long kaei kaei kaba ym don ktien briew kaba lah ïa ka ban batai biang lut. U Badonbor Baroh um paw ba U shu shong tang ha la ka khet ka burom jong U, hynrei ka jingtyngshain ka khmat jong U ka pynshai ïa man la ka kyndong kynshrot jong ka bneng bad ki ïingpulit shongneh jong ka, haduh katta ba la ïohi ïa U ba U shong khet ha ki dohnud jong man la uwei pa uwei u riewkhuid. Nalor nangta ki kjat-sngi jong ka jingshai bathaba, bad ki wah-tuid bashar shar jong ka bor bneng la ïohi ba ki shat jingshai ha man la ka bynta jong ka Met badonburom jong U, kiba saphriang kylleng kylleng, wat arsut shaduh ka pyrthei ha kaba ki rung shapoh ki dohnud jong ki shakri ba la jied jong U bad pynthaba biang ïa ka khmat jong U hangta. Dei kine ki wahtuid jong ka jingshai bad bor bneng kiba pynkyntang khuid ïa ki dohnud jong baroh ki riewkhuid jong U.

LYNNONG IX

KA JINGSNENG MAHAM BAD JINGBATAI PYNSHAI

(Ka Jingkren lyngkot : Ha ka lynnong khatduh ngi pynsngewmuja ïa ki Nongpule jong ngi da ki ktien bakordor eh jong u Riewkhuid ba ïadei ïa ka jingbthah bad jingstad bad ïa ka jingbatai ktien ïa ki katto katne ki bynta ba na ka Baibl kumba la ai ïa ki lyngba u Sundar.)

1. Ka Jingsneng maham.

1. Ki Khristan ki long ki mluh jong ka pyrthei, hynrei lymda ïa ki lyngluit mluh la pynum bad pynbang mluh ïa man la i symboh khaw ne jyngbám ha kaba la buh ïa ka kam don jingmyntoi ei-ei shibún. Kumjuh ruh u Khristan uba da ka jingim babha bad ba long nuksa jong u um pynmih ïa ka jingbang mluh jong ka jinglong riewblei ha ka jingim jong ki paramarjan marpa jong u bad jop ïa ki na ka bynta u Jisu u long thik kum ka lyngluit mluh ba khlem da pynum kaba lang sah ka jingbang-mluh jong ka ha ka hynrei ka bam don jing-myntói satia ïa kiwei pat.

2. U syntiew ba sieng iwbih u sma iwbih kham jur bad kham iwbih shuh shuh ynda la khñiót ha ka kti lane la kyrshoin ha ka jing-

khñiot ; kumjuh ruh u Khristan uba kwah ba kiwei pat kin ïoh sma ïa ka jingiwbih thiang jong u Khrist ha u u dei ban pynkhreh ïa lade ba yn kyrshoin ha ka jingpynsat syllang jong ka jingpynsaja mynsiem na ka bynta jong U.

3. Ha ka pyrthei katba ki briew ki pyrshang ban shakri ïa U, ki dei ban khaprip ïa la ki khmat bad set ïa la ki shkor, kumta ba ki khmat kin nym ïohi jingthala ei-ei bad ki shkor kin nym ïohsngew jingpynkhyllew ei-ei na ki lok ki jor lane jingkren kynthah na ki nongshún ban pyntlot dohnud ïa ki.

4. Kawei ka khynnah rit shisien ka la sngewdiaw sngewdukha jingmut eh ban shem ba la ka la pynkhuid la ka ïing jong ka khlieh ka sngi ka lap ki snúr thapbawa thymmai ba la shna man ka sngi, kumta ka kmie jong ka ka la ïathuh ïa ka ba yn sumar khuid ïa ka ïing barobor ym dei da kaba shu pynkynriah tang ïa ki snúr thapbawa hynrei dei ban da pynïap duh de ïa ki thapbawa kiba ïai shna ïa ki. Uwei pa uwei uba kwah ban don ka dohnud ka bakhuid um dei tang ban shu ïaleh ban ïoh lait na ki jingkwah bajur jong ka jingsniew hynrei ban pyrshang ïaleh de ban pynkynriah noh ïa ka tynrai dyngkhong jong ka pop ka nér bad ban beh noh ïa ka jingsniew na la ka dohnud jong u hi.

5. Uwei u briew shisien u la thung uwei u dieng, uba haba u la mih u la soh ki soh ba-

kthang, kumta ban pynkylla ïa ka jinglongtynrai jong u u la donkam ban krap ha u da ka tnat jong uwei pat u dieng. Ka jinglong tynrai jong ngi hi ba ka long ka bapop lypa, ngim lah khlem da leh sniew lymda la pynrung ïa u Khrist ha ki jingim jong ngi hi.

Ka Jingbatai pynshai.

1. Shuwa ka jingshlei um ki briew ki la dei ban pyrkhat ba u tymmen Noah u la long uba king-khlieh bad kita hi ki briew ïa kiba u Noah u la pyndonkam ban tei ïa ka Iinglieng ki la dei ban kren bein bad rkhie bein ïa u, hynrei shen-shen ki baroh ki la donkam ban mynjur ba uto u tymmen u la leh kaba dei khatduh khatwai, bad man la uwei pa uwei na ki nongrkhiebein hooid kein kita hi ki misteri bad ki kamar kiba la ïarap tei ïa kata ka Iinglieng kim shym la lait suk satia. Ki riewpyrthei barobor ki shait kren rkhie bein ïa u briew u jong u Blei, hynrei kin sa shem shen-shen ïa la ka jingbakla jong ki bad lehse katto katne na ki nonghikai bad nong-ïalam bashitniam kiba la dang ïarap mynta ha kaba tei pyndep ïa ka ïinglieng jong ka Balang u Khrist yn nym pyllait im satia na ka daw jong ka jingkynriang bad jinglong bakla jong ki dohnud jong ki.

2. Kawei na ki jingtim jong u Blei ha u Adam ka la long ba ka pyrthei kan pynmih ki shiah bad ki shiah-buid na ka bynta jong u kum

ka daw ka jingmih na ka pop jong u. Te mynba u Trai jong ngi u la phong ka pansngiat shiah ka thew jingmut ba ka jingtim jong ka pop *jong ngi* la lah pynshet halor *jong U*.

3. Don ki briew kiba ngeit ba da ka jingdwai jong U ha Gethsemane 'Lada ka long ka mon jong Me to pynkynriah ïa kane ka khuri na nga,' u Khrist u la dwai ba yn pyllait suk ïa u na kaba ïap halor ka Diengphna, hynrei kane kam lah ban long kaba shisha naba ka kam bakyrpang jong U ka la long ba U dei ban ïap na ka bynta ki pop jong ngi bad ngi tip ba Um man da sheptieng satia ïa ka ban pyndep la ka kam kaba la phah ïa U ban leh. Phi kynmaw kumno U la jynjar mynsiem ha Gethsemane hapoh ka jingkit bakhia jong ki pop jong ka pyrthei, namarkata da kaba ong 'To pynkynriah ïa kane ka khuri na nga' U la dwai na ka bynta ka jingpynsting ïa ka jingpang mynsiem bajur jong kaba buh ïa ka jingkit jong ki pop jong ngi. Ia kane ka jingpang shitom mynsiem la ïathuh ïa ngi ba ka la long ka bakhraw katta ba '*Ka syep jong U ka la lang kum ki jingjawsnam bahap ha ka khyndew.*' Bad kane ka long shisha *thik kumta*, naba haba u briew u don ha ka jingpang mynsiem ba shitom than palat ka snám ka bthei na ki thliew syep jong ka met jong u la kum ka syep.

4. Haba u Trai u la shem ïa la ki synrán jong u ba ki ïohthiah ha ka kper Gethsemane

U la ong ha u Petros '*Aiu de, phim ïalah ban ïa ap bad nga shi kynta ?* (Mathaïos xxvi : 4).

Ka daw balei ba U la kren ïa kine ki ktien sha u Petros kyrpang ka la long ba U sngewthuh tipbriew ïa ka jingkyllon bajur jong u ynda un len madan laisien ïa U.

5. Ha ka pharshi jong uwei u briew uba la thung ïa uwei u diengsoh dumbur ha ka brisoh jong u (Lukas xiii : 6-9) u Trai u la dang pyrshang shisha ban batai ïa ka jingïadei jong U hi bad ka jaitbynriew Jiw baroh kawei, ïa kaba la ïengpli da u diengsoh dumbur bam seisoh. U Blei u la phah ïa la u Khún jong U ban leit shakri ïa ka jaitbynriew ha ki lai snem, hynrei haba ha ka bakut jong kata ka por U la shem ba wat la katta ruh ka jaitbynriew kam shym la sei ïa u soh ka hok ei-ei, U la ai ïa ka sa kawei pat ka lad bad U la ai sboh bad la 'tih sawdong jong ka' da kaba shah ïa la u Khún jong U ïa ka ban shah sahnarphna. Hynrei kata kam shym la pynphai satia ïa ka jaitbynriew sha u Blei, kumta artat ïa u dieng la khet pynkyllon, kata ka mut ba ka jaitbynriew ka ïa shah iehnoh da u Blei bad ka la jot thiaw.

O Lynti bneng. lyngba ri-khlaw,
Ialam ban khmih ka khmat u Kpa ;
Jingshisha bneng, Jingim bakhraw
Khatduh khatwai bad Me ngin sah.

LA KUT.

Ki Kot Khasi ba lah ban ïoh na ki nongdie kot Khasi ha Shillong lane na ki nongthoh hi harum :—

Da i Kong Beatrice Mittra, Jaïaw, Shillong.

1. Ka Histori jong ka ri India (IV-VI) ... 1T. 50 P.

Da u Bah Frank M. Pugh, Jaïaw, Shillong.

2. Ka Kot Hygiene (IV-VI) .. ... 1T. 50 P.
3. Ka Kot Geography (IV-VI) ... ... 2T.
4. Ka Drama u Shakespeare, Katba phi mon 2T. 50 P.
5. Ka Daïalok Nangno u Khasi u hiarpateng 1T.
6. U Khún Syiem na ka Iing u Dabid Kitab I 1T.
7. U Khún Syiem na ka Iing u Dabid. II & III 2T.
8. Ka Phawar-Rwai Khasi ... 1T. 50 P.
9. Ka Shang Syntiew ... ... 1T. 50 P.
10. Ka Kot Geometry Thymmai (IV-VI) ... 1T. 50 P.
11 U Khún Syiem na ka Iing u Dabid IV & V 2T.
12. U Romeo bad ka Juliet . ... 2T.
13. Ka Histori jong ka Assám (IV–VI) ... 50 P.
14. Ka Gulabpi (Ka Khana India) .. 3T.
15. U Elija, Ka Prosodi bad Retorik ... 3T.
16. Ka Jingïarap ïa ki Kot B. A. Khasi I 2T.
17. Ka Jingïarap ïa ki Kot B. A. Khasi II ... 2T. 50 P.
18. Ka Shang Khmih-Pyrthei u Lord Clwyd 2T.
19. Ka Tem-Ding ïa ka Shla-Briew ... 2T.
20. Ka East Lynne Kitab I (*a*) ... 1T. 50 P.
21. Hynrei Mynta Ngi Ialong Khristan ... 1T. 50 P.
22. Ka East Lynne Kitab I (*b*) .. 1T. 50 P.
23. Ba la pynim ban shakri .. 1T.